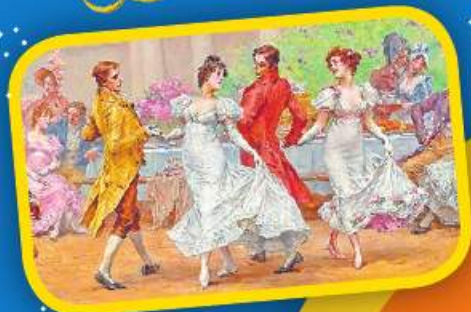

Гене́за

Людмила Масол
Олена Гайдамака
Оксана Колотило

НОВА УКРАЇНЬСЬКА
ШКОЛА

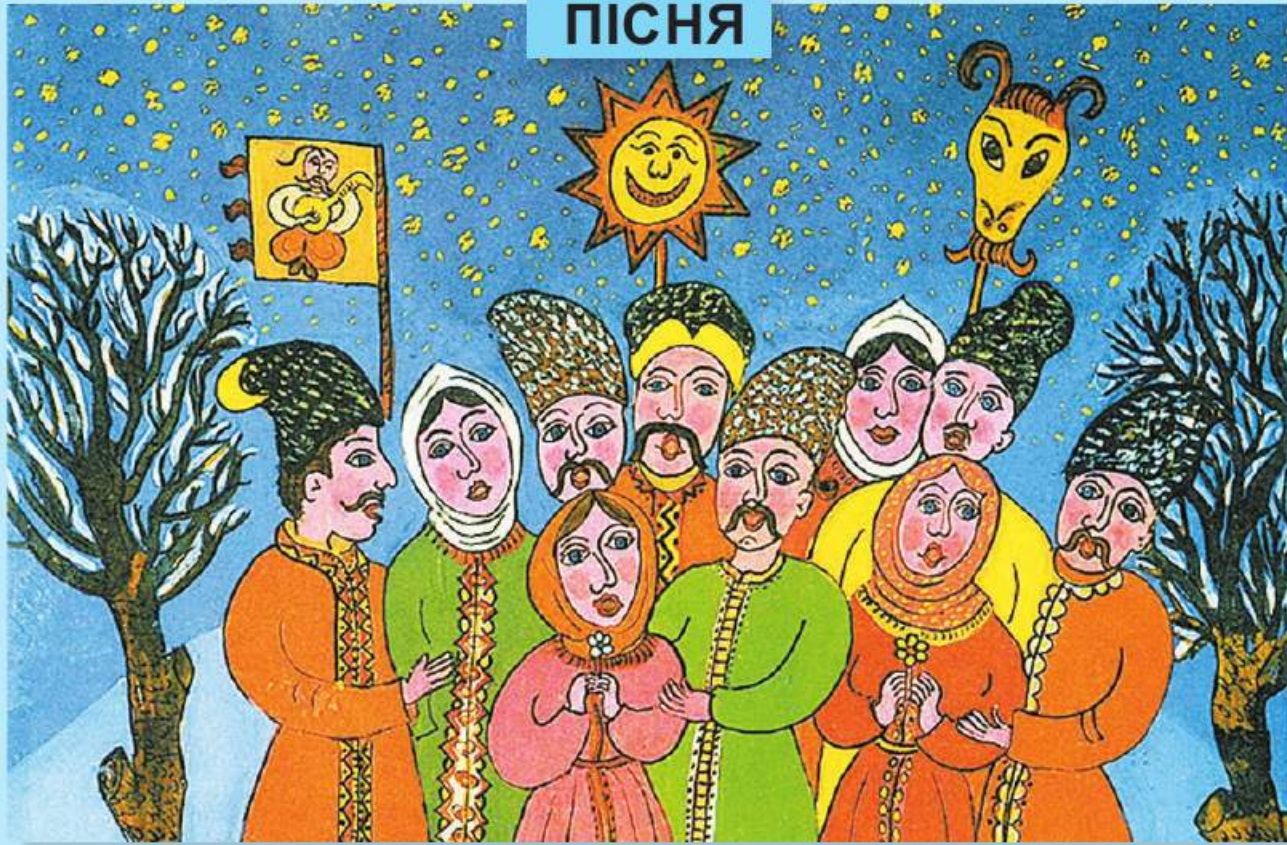
МИСТЕЦТВО

1

КЛАС

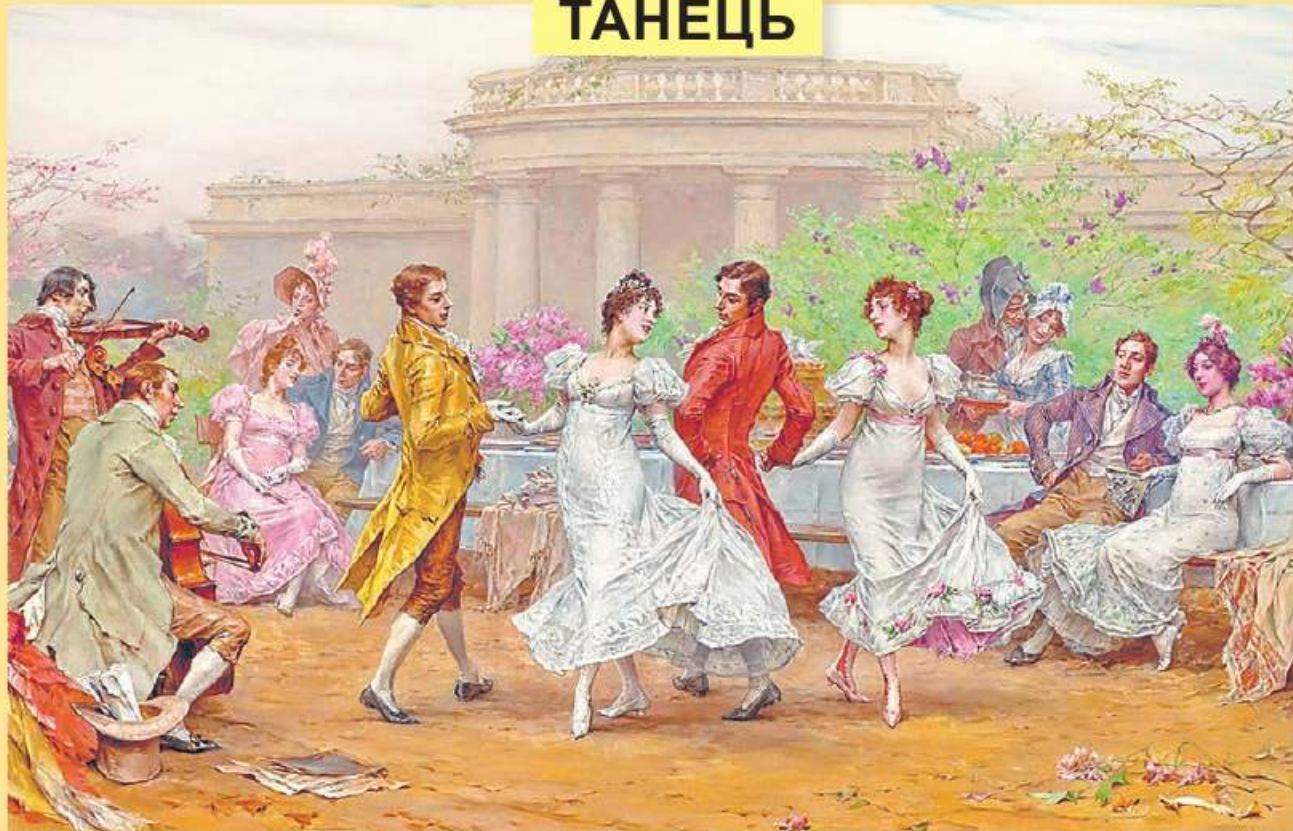
ПІСНЯ

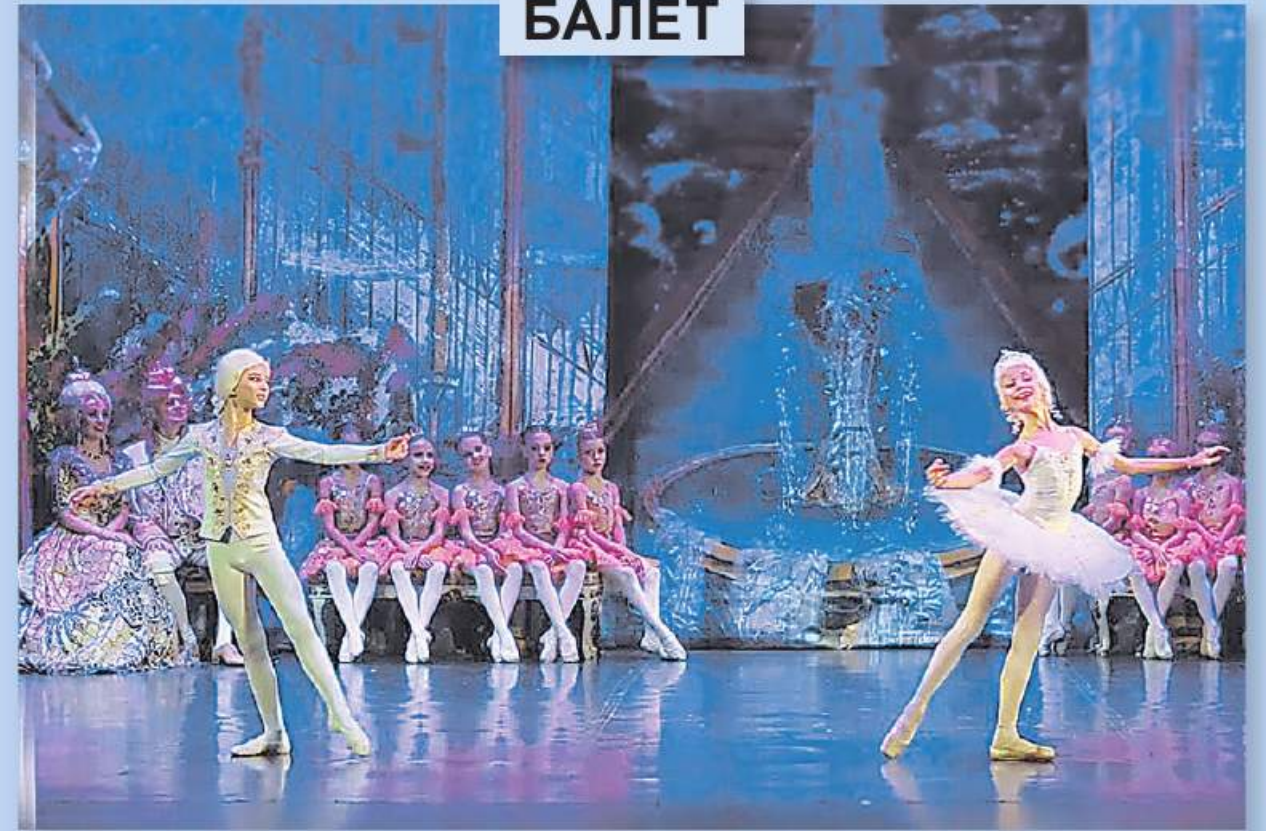
ОПЕРА

ТАНЕЦЬ

БАЛЕТ

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика Михайла Вербицького

Слова Павла Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

КАРТИНА

МУЛЬТФІЛЬМ

СКУЛЬПТУРА

ЛЯЛКОВИЙ ТЕАТР

Людмила Масол
Олена Гайдамака
Оксана Колотило

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Київ
ТОВ «Гене́за»
2024

УДК 7(075.2)
М31

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 03.02.2023 р. №110)

Підручник створено відповідно до Типової освітньої програми,
розробленої під керівництвом О. Я. Савченко;
Типової освітньої програми, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна

**Підручник безкоштовний. Надруковано згідно
з договором від 13 серпня 2024 року № FY25-08-13-01.
Продаж заборонено**

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:

— Завдання і запитання

— Послухай

— Зобрази

— Переглянь

— Заспівай, заграй

— Узагальнення

Масол, Людмила Михайлівна

М31 Мистецтво: підруч. інтегр. курсу для 1 кл. закл. заг.
серед. освіти / Людмила Масол, Олена Гайдамака, Окса-
на Колотило. — Київ : Генеза, 2024. — 128 с. : іл.
ISBN 978-617-8353-89-6

УДК 7(075.2)

ISBN 978-617-8353-89-6

© Масол Л. М., Гайдамака О. В.,
Колотило О. М., 2024
© ТОВ «Генеза»,
оригінал-макет, 2024

ЛЮБИ ПЕРШОКЛАСНИКИ ТА ПЕРШОКЛАСНИЦІ!

Цей підручник поведе вас у Країну Мистецтва. Ви мандруватимете з вірними помічниками — Лясолькою та Барвиком. Вони навчать вас співати, малювати, передавати красу докільця у творчості.

Щасти!

Розділ I

МИСТЕЦТВО – ЧАРІВНЕ ВІКНО У СВІТ

I. ПЕРШИЙ РАЗ У ПЕРШИЙ КЛАС...

Школа відчиняє тобі двері в дивовижний світ Мистецтва. Звуки, які ти чуєш навколо: стукіт дощу, гудіння машин, спів птахів, — шумові. **Музичні звуки** співають або виконують на музичних інструментах.

Допоможи Барвику визначити музичні та шумові звуки. Знайди на малюнку музичні інструменти.

Музичні звуки складаються у виразний наспів — **мелодію**. Вона є основою музики.

М. Скорик. Мелодія. «Гойда, гойда-гой, ніченька іде» у виконанні Н. Матвієнко (фрагмент). Е. Градескі. «Дорогою додому зі школи».

Як виконується музика? Придумай рухи до одного з творів.

ПІСНЯ ПЕРШОКЛАСНИКА

Музика і слова *Наталії Май*

Пер-ший раз у пер-ший клас ми йде-мо о - хо - че,
пер-шим дзво-ни-ком для нас про-дзве-нів дзві-но-чок.

Придумай мелодію поспівки та виконай її.

Продзвенів дзвінок, почнемо урок. Добрий день!

Підкажи Барвику, як слід поводитися під час співу.

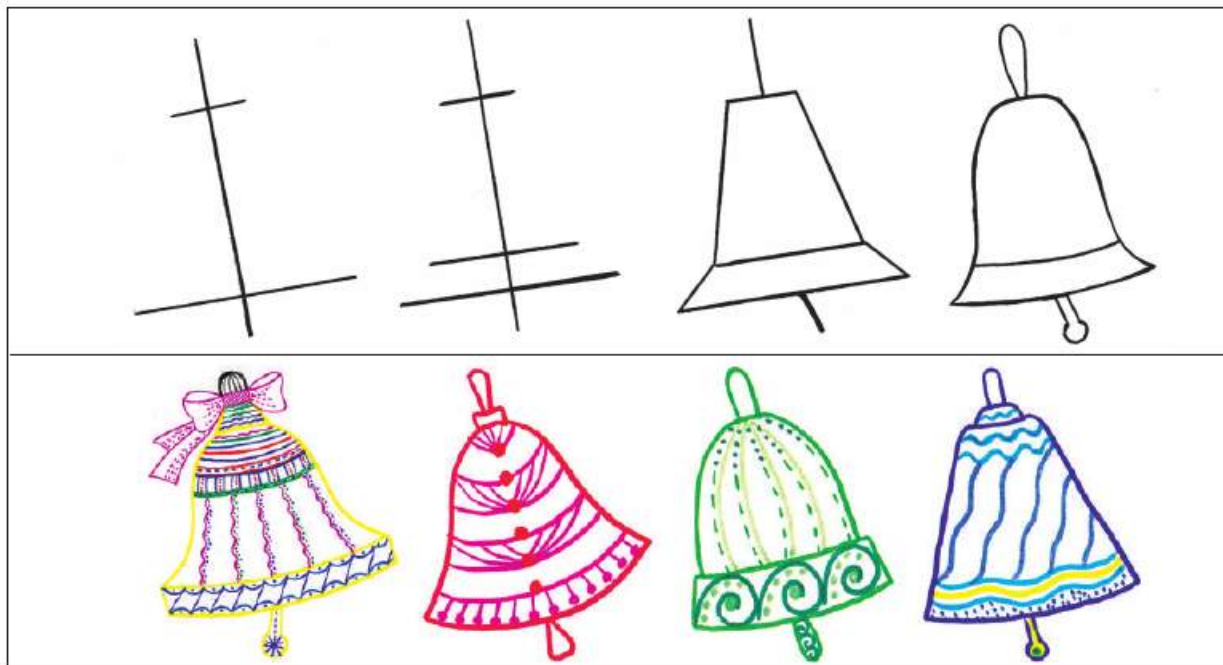
Порівняй музичні звуки з шумовими. Як вони виникають?

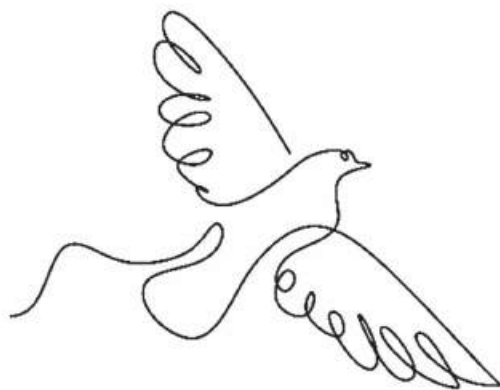
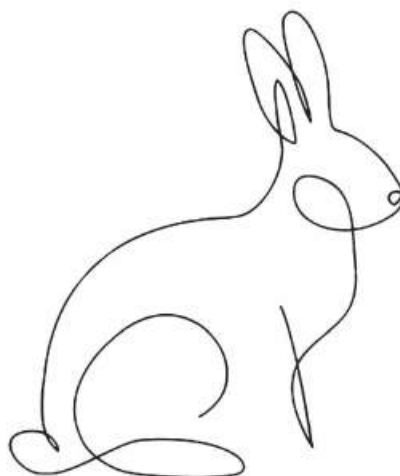
Вправа. Потренуйся малювати різні лінії, які нагадують гори, хвильки, пружинку, равлика.

Придумай і намалюй шкільний дзвоник (фломастери, олівці).
Поміркуй, як його можна прикрасити.

У вільну хвилинку потренуйся разом з Барвиком малювати однією лінією, не відриваючи руки.

2. МОЇ ДРУЗИ

У школі ти навчатимешся читати, писати, рахувати, співати, малювати. А також — спілкуватися з однолітками та дружити.

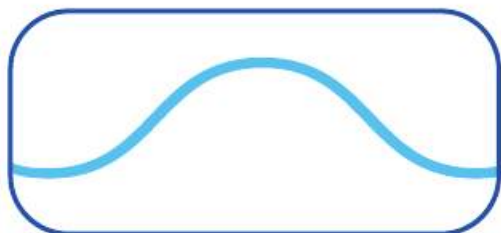
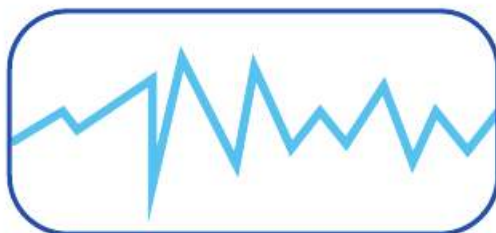
Поміркуй, чи можна назвати друзями тих, кого зображено на картинах. Поясни. Чи є в тебе друзі — домашні улюбленці?

Українська народна пісня «Котику сіренький». Я. Барнич. «Котик».

Яка з мелодій спокійна та ніжна, а яка — жвава та грайлива? Порівняй ці мелодії з лініями.

М/ф «Тиша, вечір надворі».

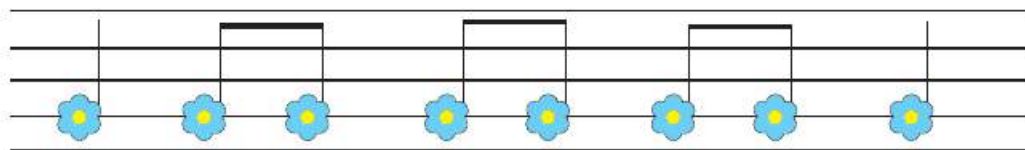
Музичні звуки є **довгі** та **короткі**.

Короткі назвемо Ті, позначимо або .

Довгі назвемо ТА, позначимо І або .

Заспівай поспівку з довгих і коротких звуків.

Ми — друж-ний і ве - се - лий клас.
І друж - ба по - єд - на - ла нас.

Проплескай послідовність звуків поспівки.

Розглянь малюнок і скажи, як треба поводитися під час слухання музики.

Придумай мелодію до привітання «Добрий день, друзі!». Відшукай у ній довгі й короткі звуки.

2. МОЇ ДРУЗИ

З друзями завжди весело гратись, подорожувати, фантазувати.

Що відбувається на ілюстрації? Віднайди предмети, зображені різними виразними лініями. Розкажи сусіду по парті, якими цікавими справами ти займаєшся зі своїми друзями.

Головна я не дарма, бо я лінія **пряма**.

А я — **ламана**. Впізнали?
Помандрую в гори з вами.

Намалюю всі дива,
бо я лінія **крива**.

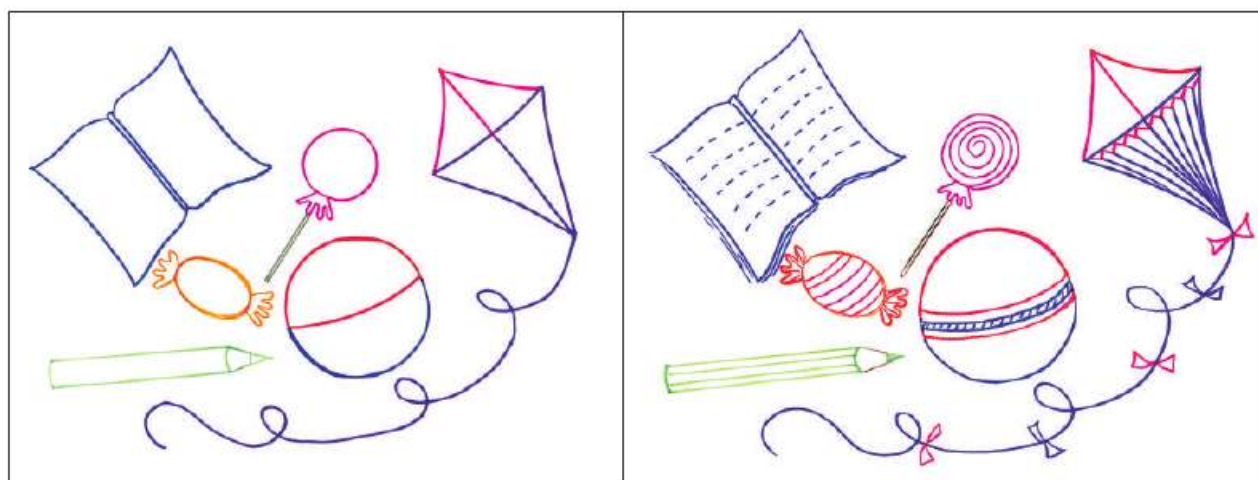

На день народження друзям зазвичай дарують цікаві та корисні подарунки. Віднайди на картині різні види ліній.

Створи настрій своєму другові (подружці). Намалюй для них подарунок за допомогою різних ліній.

На дозвіллі з друзями пограйте у гру «Відгадай характер лінії». Зображуйте лінії руками у повітрі.

3. МОЄ ДОВКІЛЛЯ

Музичними звуками можна відтворити голоси довкілля. Музичні звуки бувають **високі** та **низькі**.

Підкажи Барвику, хто з мешканців лісу спілкується високими голосами, а хто — низькими. Які музичні інструменти можна дібрати кожному з них?

сопілка

трикутник

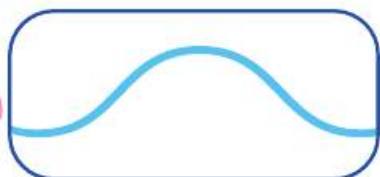
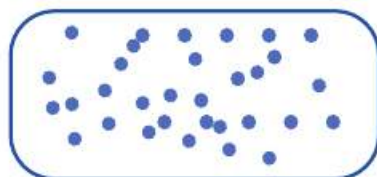

бубон

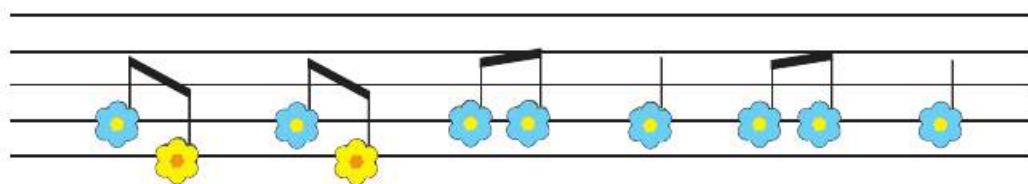
Звуки грому. *Е. Гріг. «Пташка». В. Подвала. «Їжачок». «Дятел».*

Порівняй звуки. Які із цих малюнків відповідатимуть рухам їжачка, а які — дятла?

Пограй у гру «Зозуля та соловейко».

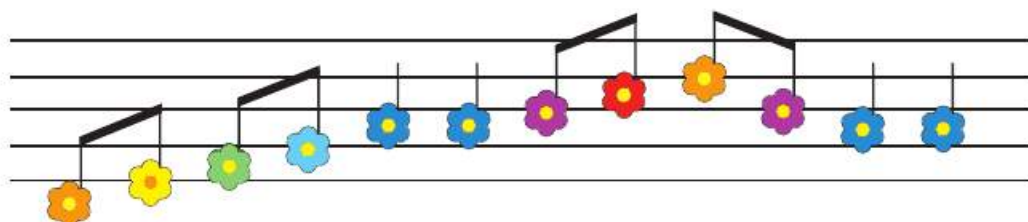
Ку - ку, ку - ку, тьох-тьох-тьох, тьох-тьох-тьох.

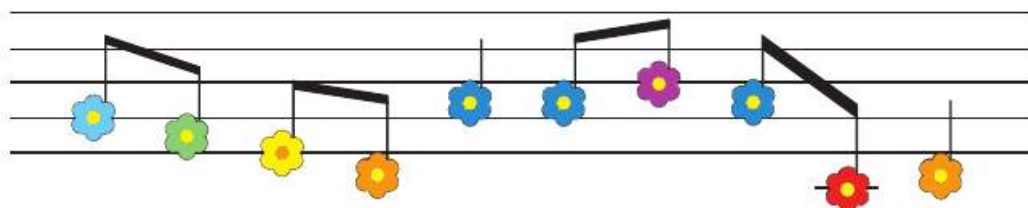
На цю мелодію створи поспівку «Дінь-дон».

ПРИЛЕТІВ КОМАРИК

Музика народна Слова В. Гончарук

На-су - ну-ли хма-ри, при-ле - тів ко - ма - рик,

ка - же: «Бу - де дощ! Ду-же силь-ний дощ!»

Пофантазуй і придумай музичну історію з голосами тварин різної висоти.

3. МОЄ ДОВКІЛЛЯ

На прогулянці в лісі можна почути різні звуки — шепіт
листя, спів пташок, шурхіт їжачків.

? Як художниця зобразила їжачків?

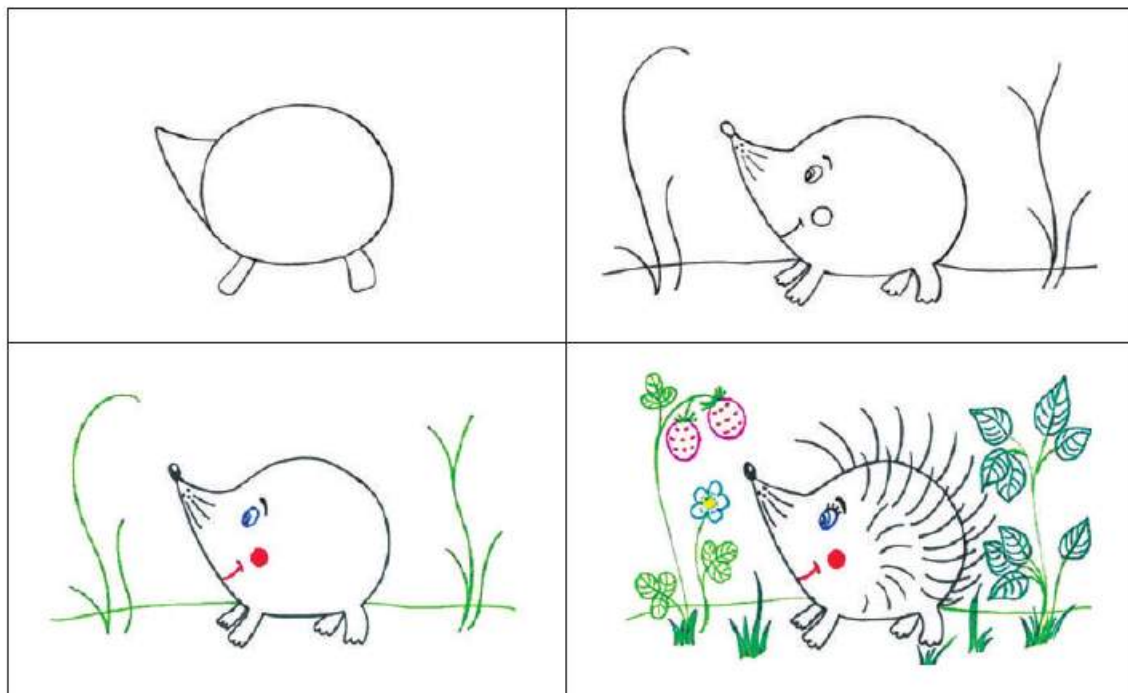
Для того щоб малюнок був виразним, художники часто
обводять його лінією — **контуром**.

? Допоможи Лясольці впізнати, кого або що намалював Барвик
за допомогою контурів.

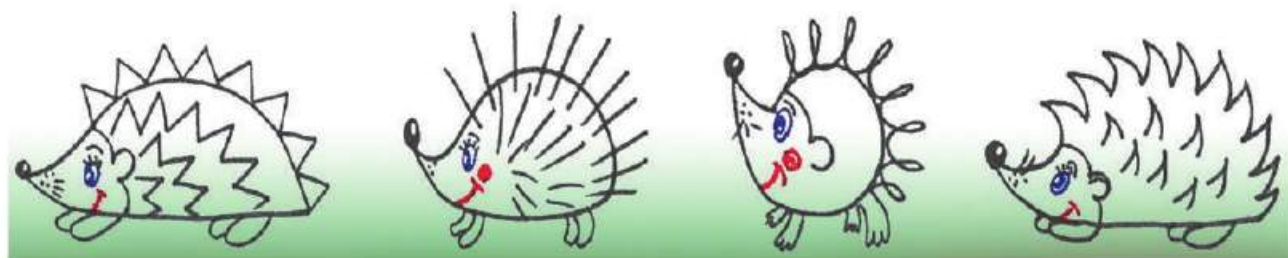

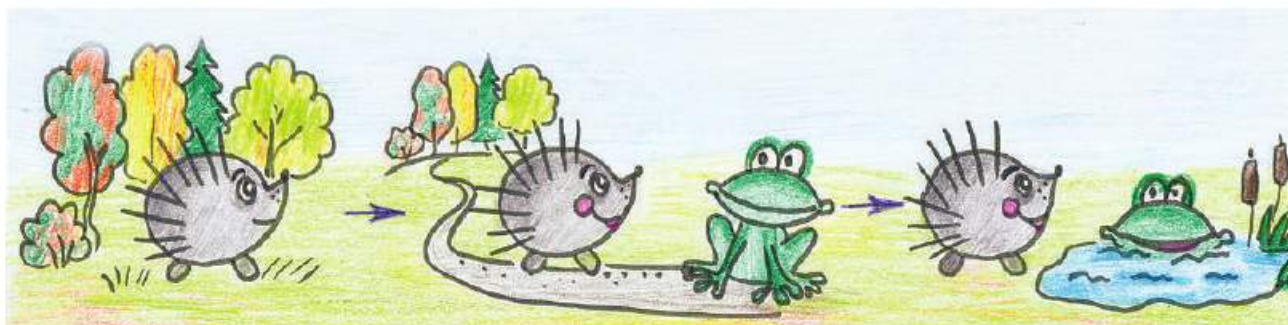
Намалюй їжачка (фломастери, олівці).

У зразках малюнків їжачків знайди відмінності в зображенні голочок.

Склади казочку про їжачка за малюнком.

4. СВІТ НАВКОЛО ТЕБЕ

Музика може відтворювати навіть «голоси» і рухи комах.

В. Барвінський. «Жучок і Жучиха». А. Штогаренко. «Метелик».

Якою гучністю композитори передали політ комах? Якому музичному твору відповідає картина?

Музичні звуки бувають **гучні** та **тихі**. У музиці силу звучання позначають так:

f (форте) — гучно, ***p*** (піано) — тихо.

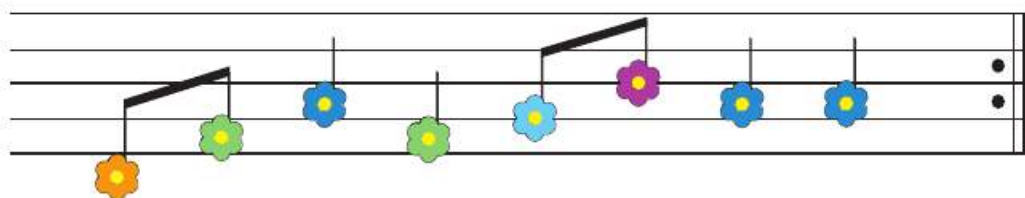
Гра «Луна» («Ау»).

f

p

Заспівай поспівку про павука гучно, а про мушку — тихо. (Слова і музика В. Верховинця).

Па - вук сі - рий, во - ло - ха - тий,

f павук хижий, головатий
павутину снує в лісі
на малих мушок.

p Мушко, мушко, стережися,
павутини не торкай,
бо як зловить павук хижий,
буде, мушко, тобі край.

⋮ — знак повторення.

Створи звукові картини: «Як легенький вітерець перетворився на сильний вітер» (голосом); «Як з дощових крапельок почалася злива з громом» (на інструменті).

Пригадай, які бувають музичні звуки.

ВИСОКІ

КОРОТКІ

НИЗЬКІ

ГУЧНІ

ДОВГІ

ТИХІ

4. СВІТ НАВКОЛО ТЕБЕ

Світ навколо такий цікавий і різноманітний — у формах, барвах, звуках. А спостерігати завжди захопливо.

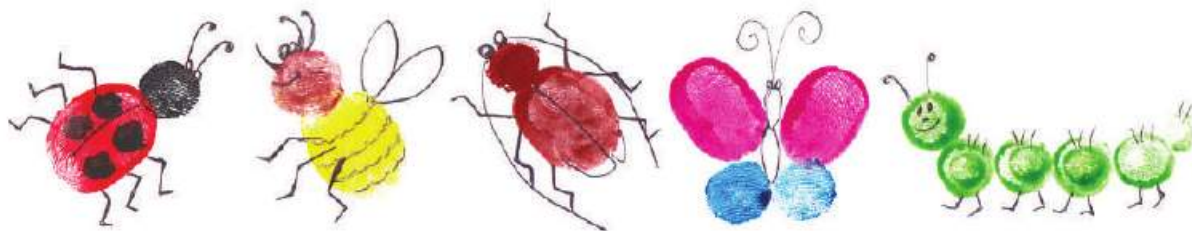

Розглянь різнобарв'я метеликів, форму і візерунки крилець.

Усе, що ти бачиш, можна малювати не лише олівцями, фломастерами чи крейдою, а й **пензлями**. Для цього користуються **фарбами**.

Вправа. Намалюй пальчиком, умоченим у фарбу.

Намалюй комашок на квітучій галявині пензликом та пальчиком, умоченим у фарбу.

Визнач, чий малюнок розміщено правильно.

Яких ще комах можна намалювати пальчиками та долоньками?

5. ЛЯЛЬКОВІ НАСТРОЇ

Усі ми любимо гратися. Іграшки дарують нам різні почуття.

Л. Колодуб. «Лялька співає».

Р. Шуман. «Сміливий вершник». Відеоролик до п'єси Л. Колодуб «Лялька співає» (автор Н. Антоник).

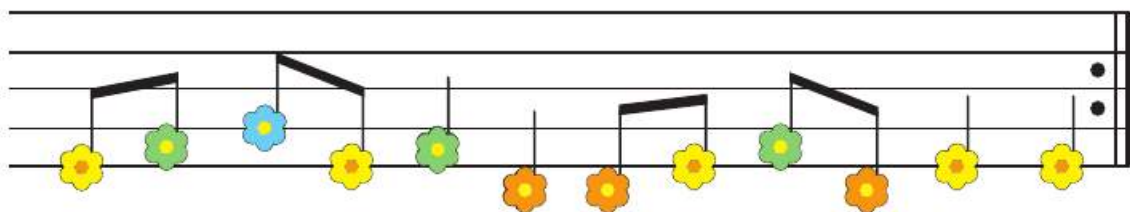

З якими персонажами тебе «познайомила» музика? Які настрої вона передала? Порівняй з настроями в діточок на картинах.

Заспівай пісеньку з різними закінченнями (сумно, весело). Покажи відповідні емоції мімікою, рухами.

Бі - до - лаш- на Ма - ша вчи-лась їс - ти ка - шу:
що-ки Ма - ші в ка - ші, но - сик Ма-ші в ка - ші,

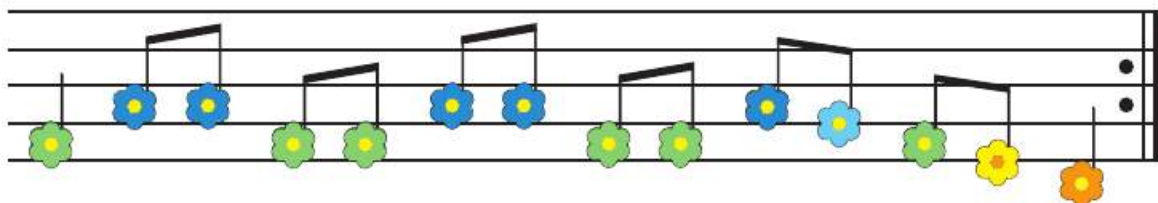

тільки в рота Маші
не попало каші.

Ну й смачненьку кашу
з'їла наша Маша.

За Ігорем Січовиком

І - де би - чок, хи - та - єть- ся, зіт- ха - є на хо - ду:
«Ох, кла-доч - ка кін - ча-єть - ся, я за - раз у - па - ду!»

Який настрій мелодії поспівки про бичка?

Заспівай своїм іграшкам пісні з різними настроями.

5. ЛЯЛЬКОВІ НАСТРОЇ

Є в Україні художниця, яку називають «Постачальниця щастя». Це Євгенія Гапчинська. Герої та героїні її картин мають різний настрій та емоції.

Знайди на картинах вирази спокою, радості, задоволення, щастя. Пригадай, що тобі приносить задоволення та гарний настрій.

За допомогою фарб та олівців можна створити святковий настрій. Розглянь, як це зробив Барвик.

У святкові дні країни,
в темнім небі між зірок
розквітають диво-квіти,
їм завжди радіють діти.
Здогадались? Це — салют
прикрашає небо тут!

Розкажи, як Барвик наносить фарбу на малюнок. Подивись, як це робить художниця.

Намалюй святковий феєрверк над твоїм містом чи селом (воскові олівці та акварельні фарби).

Відтвори свій настрій за допомогою смайликів.

6. ДИТЯЧІ ЗАХОПЛЕННЯ

Усі діти дуже люблять гратися, зокрема багато дитячих захоплень пов'язані з технікою.

Б. Фільц. «Гра у м'ячик». Р. Шуман. Фортепіанний цикл «Дитячі сцени». «Гра в піжмурки».

Як мистецтво «розповіло» про дитячі захоплення? У які ігри любиш грати ти?

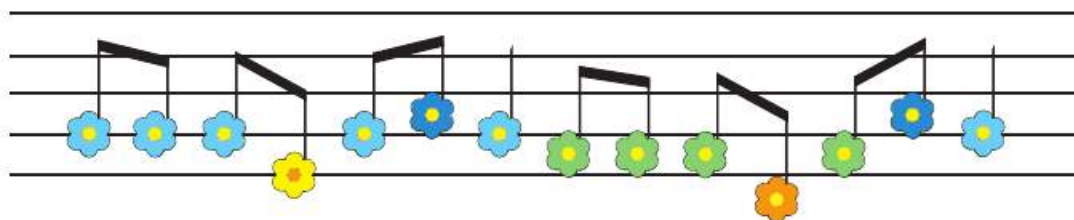
М/ф «Літачок Жу́жа». Рахуємо до десяти.

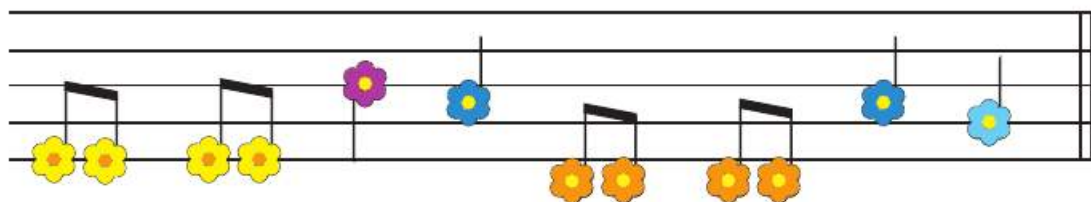

ЛІТАЧОК ЖУЖА

Музика В. Прокопика Слова Н. Танасійчук

В си-нім не - бі лі-та-чок мчить-ся се-ред зі-ро-чок.

Наш лі - та - чок Жу - жа з ді-точ - ка-ми дру - жить.

Пригадай пісні з улюблених мультфільмів, порівняй їхні мелодії. Добери відповідні слова.

СПОКІЙНА

НАСПІВНА

ШВИДКА

РУХЛИВА

Розкажи про твої захоплення. Дізнайся, як допомагають у вивченні мистецтва планшет та синтезатор.

6. ДИТЯЧІ ЗАХОПЛЕННЯ

Щодня нас оточує багато цікавих приладів.
Діти захоплюються машинками, літачками, різними роботами.

Пригадай, з яким ще транспортом ти ознайомлюєшся завдяки мультфільмам.

М/ф «Літачок Ліп» (за мотивами казок *Н. Вовк*).

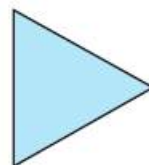
Лінії утворюють різні форми. Наприклад, прямокутну, трикутну.

прямокутник

квадрат

трикутник

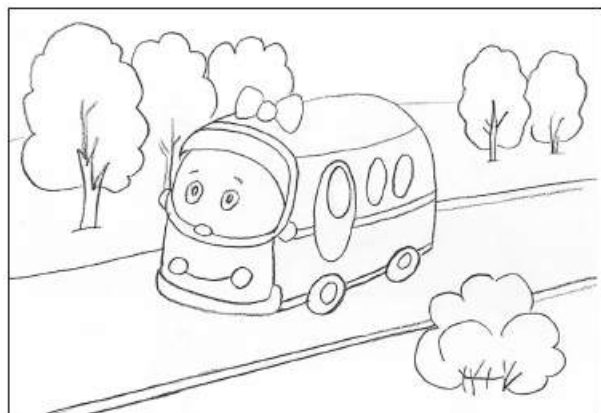
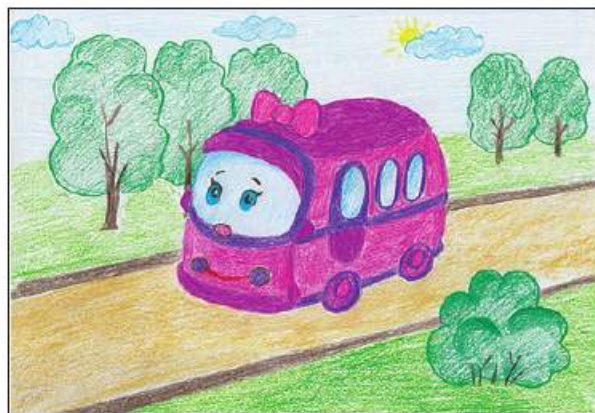

Наведи приклади, де у твоєму житті можна спостерігати трикутні та прямокутні форми.

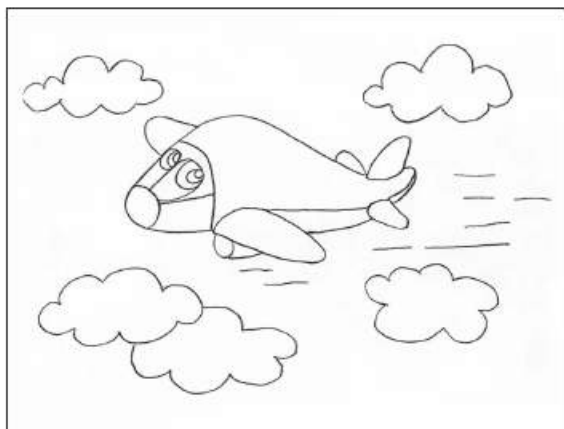

Намалюй диво-машину, використовуючи різні форми (олівці).

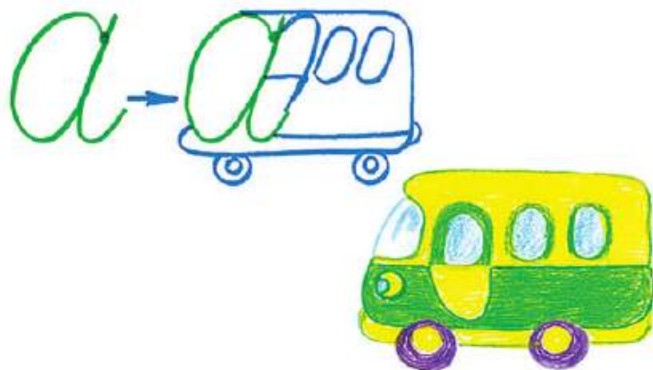
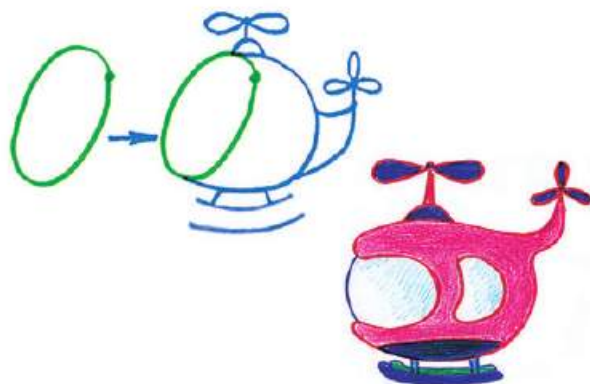
Варіант 1

Варіант 2

Пригадай, як пишуться вивчені літери. Створи веселий образ літери-машинки чи іншої іграшки. Поцікався, як можна малювати за допомогою комп'ютера.

7. ОСІННІЙ ЯРМАРОК

Осінь називають щедрою, адже вона дарує людям багатий урожай — овочі, фрукти. Мистецтво може нам розповісти про осінні дари.

В. Кузнєцов. Український ярмарок (гурт «Дзвони»). Український народний танець «Козачок».

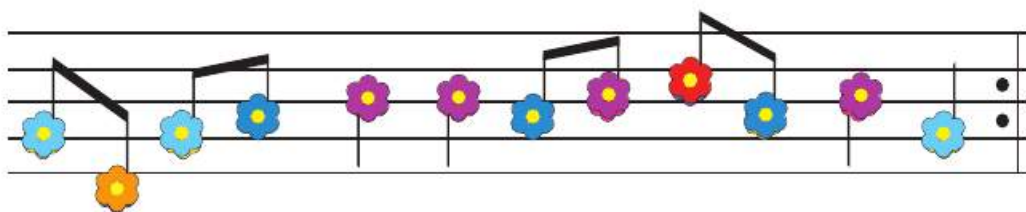
Який настрій викликала в тебе ця музика? Розглянь картину про дари осені. Який її загальний настрій?

«Оживи» картину. Уяви, що фрукти та ягоди раптом заспівали. Виконай виразно придумані мелодії, щоб однокласники (однокласниці) відгадали героїв картини.

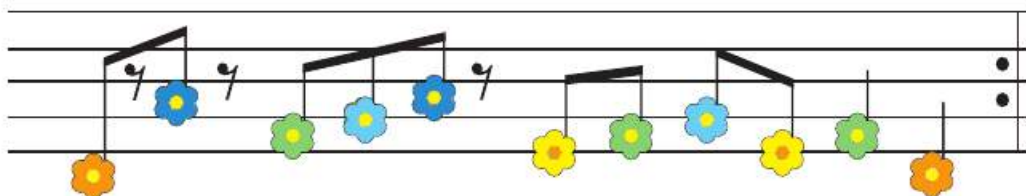

УРОЖАЙНА

Музика народна Слова Н. Кукловської

О - сінь на - сту - пи - ла, яб - лук на-тру - си - ла.
Ось і гру - ші, й сли-ви, і смач-ні, й кра - си - ві.

Ой так, ой так, так, і смач-ні, й кра-си - ві.

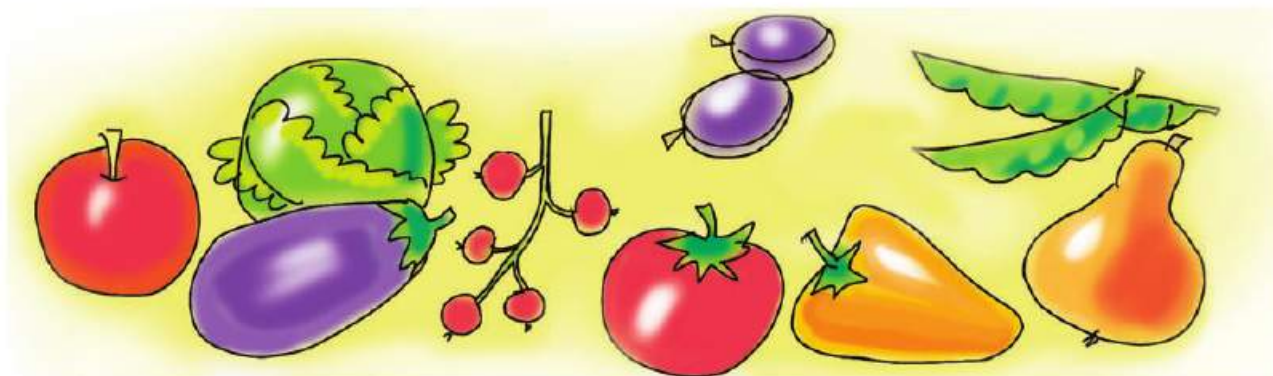

! Під час співу чітко та зрозуміло вимовляй усі звуки!

γ — знак перерви у звучанні

Гра «Ярмарок». Намалюй овочі та фрукти, що тобі подобаються. Порадись з дорослими, скільки вони можуть коштувати. Зроби наліпки-цінники на малюнки.

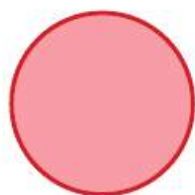
7. ОСІННІЙ ЯРМАРОК

Всіх дивує осінь нині:
прикотила гарбузи і дині.
Заглянула швидко в сад —
яблук, груш труснула
і зібрала виноград!

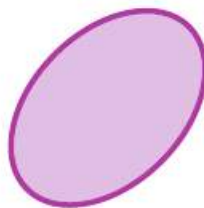

Назвіть овочі та фрукти, зображені на картинах. Яку форму вони мають?

Лінії утворюють круглу та овальну форми.

круг

овал

Аплікація — вирізування фігурок із різних матеріалів і наклеювання їх на будь-яку поверхню.

Виконай аплікацію «Веселі фрукти» з кольорового паперу.

Поясни Лясольці, як потрібно правильно розмістити аплікацію на папері.

Зверни увагу на різні форми овочів і фруктів. Які ще фрукти мають круглу чи овальну форму?

8. МОЯ УКРАЇНА БАГАТА Й ГОСТИННА

Усе, що тебе оточує, твої рідні та друзі — усе це твій рідний край, наша співуча Україна!

Музика О. Осадчого, слова Ю. Рибчинського «Земле моя».

Про що ця пісня, яка її мелодія? Як ти розумієш назву картини Марфи Тимченко «Співуча Україна»?

НАСПІВНА

ШИРОКА

НІЖНА

Відтвори ритм.

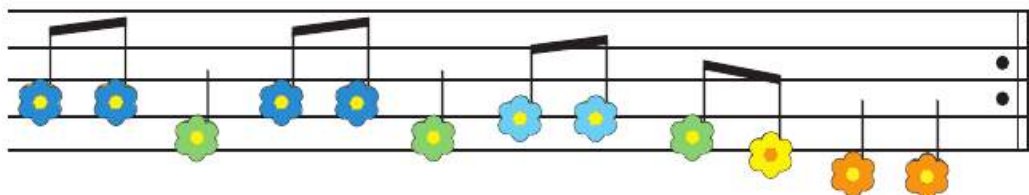

Щед - ра і доб-ра на - ша зем - ля!

Це - Ук - ра - ї - на рід - на мо - я!

Виконай поспівку.

Рід-ний край, рід-ний край, Ук- ра - ї - но на - ша!

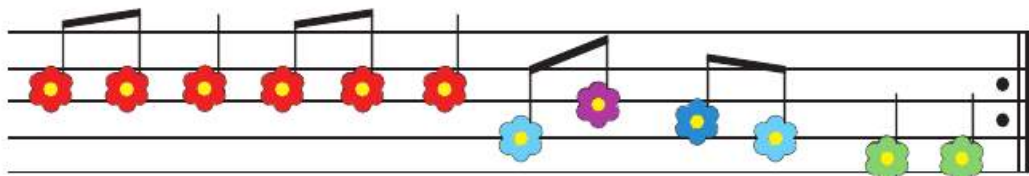
На-вкру- ги все цві- те, ти у нас най-кра- ща!

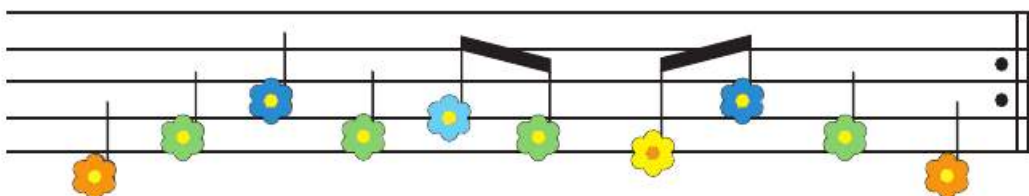
Виконай поспівку в різному характері: легко, наспівно та урочисто. Покажи рукою, як рухається мелодія.

НА МІСТОЧКУ

Музика А. Філіпенка Слова Г. Бойка

Че-рез міст пе - ре - йти тре - ба нам, ма - ля - там,
щоб гри - би, щоб гри-би в лі - сі по - зби - ра - ти.

На міс - точ - ку вов - чик спо - чи - ва - є,
на міс - то - чок ді - ток не пус - ка - є.

Заспівай пісню в ролях відповідно до характерів героїв: злий вовк, сміливий козлик.

Які пісні про рідний край ти знаєш?

8. МОЯ УКРАЇНА БАГАТА Й ГОСТИННА

Наша рідна земля багата й щедра! Осінь — чудова пора, коли можна спостерігати і фантазувати.

Поміркуй, які вироби можна створити з овочів та фруктів.

Варіант 1. Пофантазуй і перетвори овочі або фрукти на кумедних звірятко (овочі, фрукти, пластилін).

Варіант 2. Подивись, кого або що можна створити з природних матеріалів. Спробуй і ти.

Гра в шахи може стати надзвичайно цікавою! Зроби з половинок волоських горіхів шашки-жучки. Запроси друзів до веселої гри. Вирости з горіха дерево — волоський горіх.

9. КРАСА РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Світ навколо вражає звуковим і кольоровим розмаїттям.
А осінь — справжня мальовничка.

К. Стеценко. Вечірня пісня. С. Людкевич. Старовинна пісня.

Музика швидка чи повільна? Відтвори рухами рук мелодичну лінію пісні. Яку лінію нагадує мелодія?

Пісня — музичний твір для співу. Пісня складається з куплетів. Куплет має **заспів** і **приспів**.

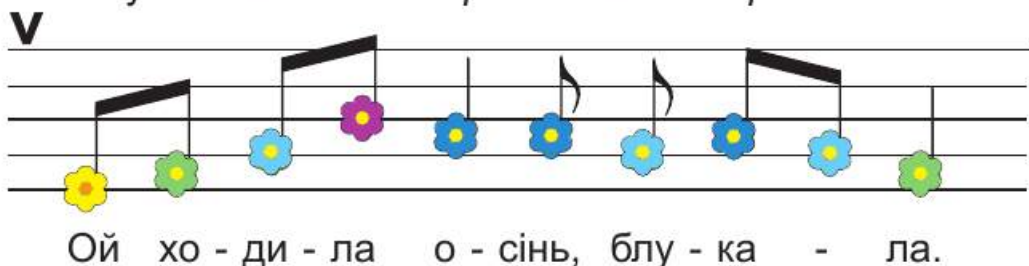
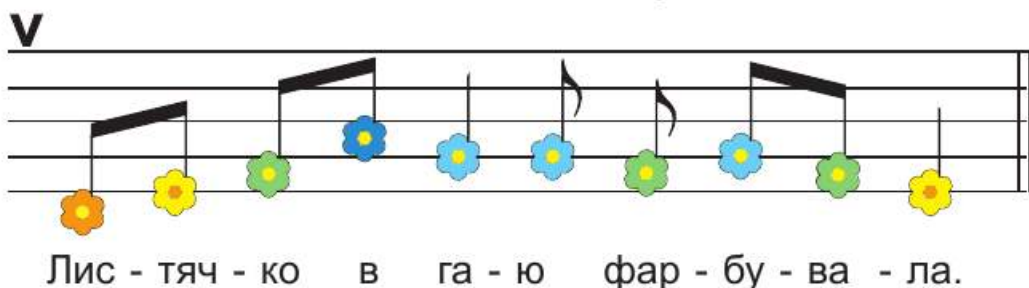
Розглянь пісенне намисто, яке зробила Лясолька. Чому квіточки мають різні колір і форму?

ОЙ ХОДИЛА ОСІНЬ

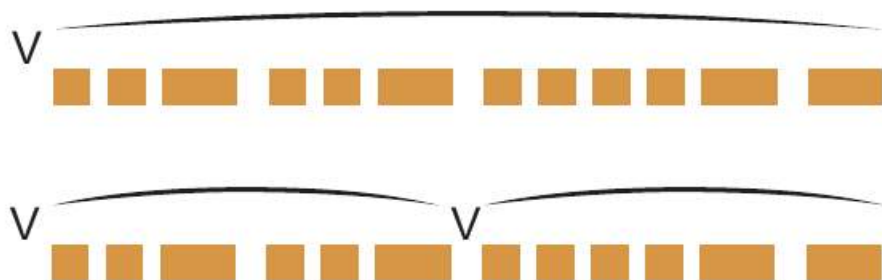
Музика М. Ведмедері Слова Н. Красоткіної

Подумай, де під час співу потрібно вдихати повітря, щоб не розривати слова, фрази.

V — знак дихання

Потренуй своє дихання, співаючи «ля, ля, ля» на одному звуці.

Під час співу роби спокійний **видих**, а при **вдиху** не піднімай плечі.

Визнач в улюблених піснях куплети. Коли співаєш удома, стеж за співацьким диханням.

9. КРАСА РІДНОЇ ЗЕМЛІ

Все довкола: поле, ліс, гори — перетворюється на казковий барвистий букет.

На які кольори багата осінь?

Щоб зобразити світ кольоровим, люди винайшли різні фарби.

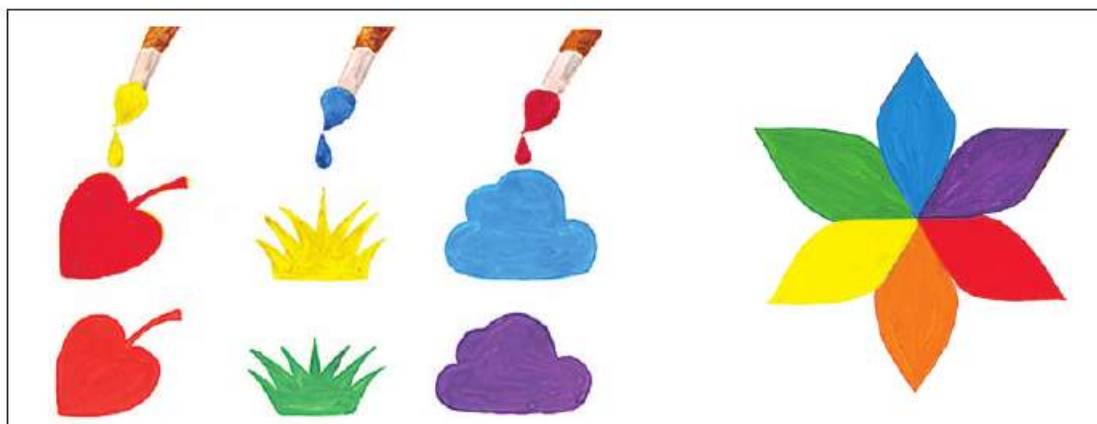
Червоний, жовтий, синій — **основні** кольори.

Художники змішують фарби на спеціальній дощечці — палітрі. Якщо змішати два основних кольори, то отримаємо **похідний**: зелений, оранжевий чи фіолетовий.

Вправа. Поекспериментуй, утвори похідні кольори.

Зобрази природу, роздмухуючи плями (фарби, тонований папір). Використай трубочку для соку та ін.

Варіант 1

Варіант 2

Бережи дерева — зелені «легені» планети!

Назви основні й похідні кольори. На дозвіллі поспостерігай за змінами кольорів у природі восени.

Ю. ВЕСЕЛКОВИЙ ДИВОГРАЙ

Раз — і пішов дощик, два — засяяло сонечко, три — з'явилася різнокольорова веселка.

Митці присвячували барвистій райдузі вірші, картини, музичні твори.

Г. Арлен. «Десь за веселкою».

Спробуй передати рухами характер музики про веселку.

Олександр Шевченко. «Кольори веселки» (із серії «З любов'ю до дітей»).

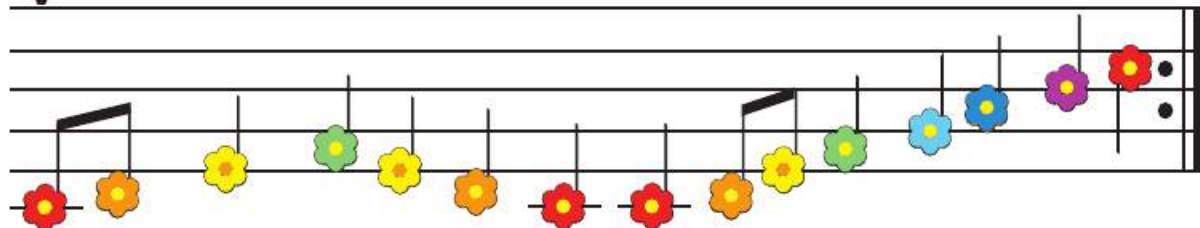
Про що розповіла пісня?

ВЕСЕЛКА

Слова *Н. Гуркіної*

v

Дощ про-йшов, і міст з'я - вив - ся, сім у ньо-го ко - льо-рів.
На - віть зай - чик за - ди - вив - ся, ди-ву-див - но - му зра-дів!

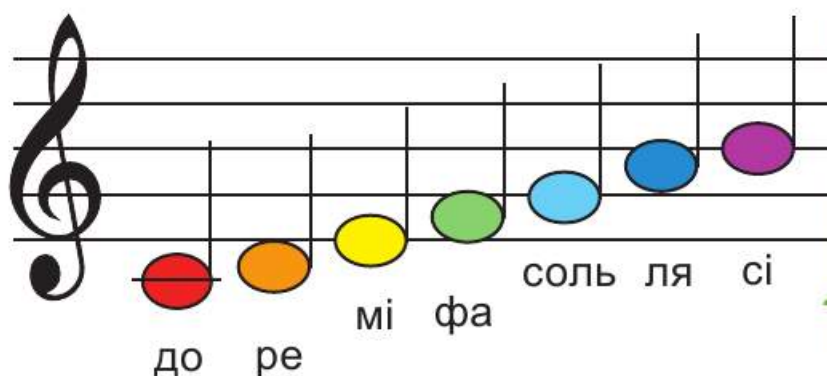
КАП-КАП-КАП

Музика і слова *Н. Май*

Порівняй музику про веселку. Який настрій викликала пісня?
Під час співу «допомагай» дощику різними звуками: оплесками,
клацанням пальчиків, грою на трикутнику.

У веселці — сім кольорів, а в музиці — сім **нот**. Вони
«живуть» на **нотеносці**. Двері до будиночку нот «відкриває»
скрипковий ключ.

Розкажи рідним про мешканців будиночку нот. Повтори їх на-
зви.

Ю. ВЕСЕЛКОВИЙ ДИВОГРАЙ

Природа подарувала людям таке чудове явище, як веселка. У ній ми можемо побачити сім кольорів. Вони розміщені в такому порядку: червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий.

Розкажи про зображений краєвид. Чи спостерігав (спостерігала) ти після дощу веселку? Якою вона була?

Створи малюнок з веселкою (акварель). Передай радісний настрій за допомогою основних і похідних кольорів. Весела римівка допоможе тобі запам'ятати послідовність розміщення кольорів райдуги.

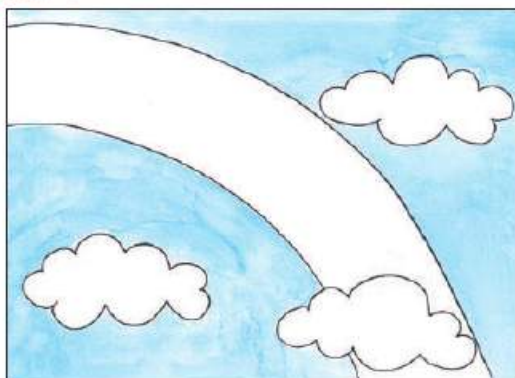
Чапля осінь жде завзято,
буде сани фарбувати.

Червоний-оранжевий-жовтий-зелений-блакитний-синій-фіолетовий.

! Намагайся, щоб твій малюнок повністю заповнював аркуш.

Варіант 1

Варіант 2

Назви кольори веселки. Знайди їх у своєму одязі, іграшках та в інших речах, що тебе оточують.

II. РІЗНІ БАРВИ У ПРИРОДИ

За допомогою звуків можна передати різні почуття, настрої. А можна створити звукові картини.

Створи разом із друзями звукові картини «Пісня осені» та «Хоровод зими». Обери головних героїв: дощ, вітер, сніжинки тощо. Поміркуйте, звуки якої гучності й тривалості підійдуть для них. Які танцювальні рухи прикрасять кожен звукову картину?

Український народний танець «Метелиця» (фрагмент).

Кітaro. «Зимовий вальс» (фрагмент).

Який характер танців? Які танці ти знаєш? Поміркуй, яких танців навчилися Лясолька і Барвик.

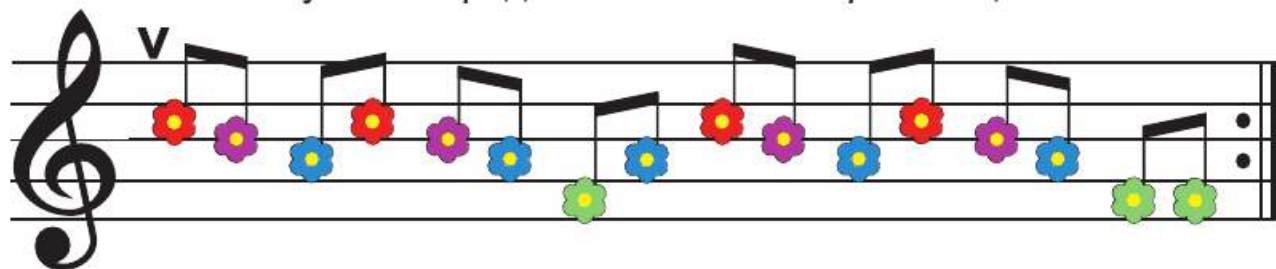

Танець — вид мистецтва, рухи під музику.

МЕТЕЛИЦЯ

Музика народна Слова *В. Верховинця*

Ой, на дво - рі ме - те - ли - ця, кру - тить, вер - тить хур - де - ли - ця.
Ві - є во - на, по - ві - ва - є, ма - лих ді - ток роз - ва - жа - є.

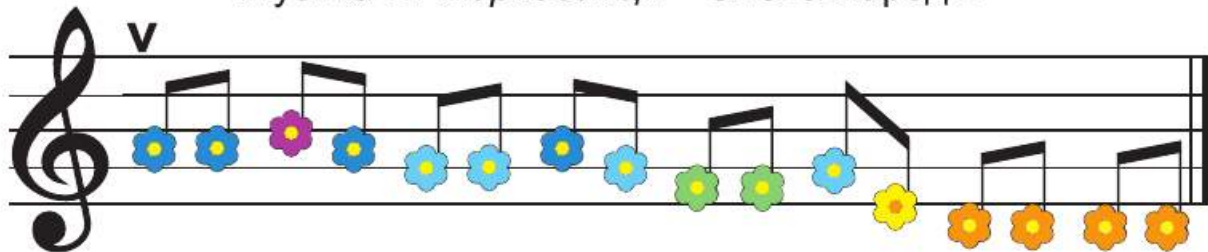
Порівняй танець і пісню про метелицю. Який музичний інструмент доречно обрати для супроводу пісні?

ЗРОБИМ КОЛО

Руханка

Музика *В. Верховинця* Слова народні

Зро - бим ко - ло, по - гу - ляй - мо і ве - се - ло за - спі - вай - мо.

Поцікався, які танці знають твої близькі та знайомі. Замість ранкової зарядки виконуй танцювальні рухи.

Це не тільки весело, а й корисно для здоров'я.

II. РІЗНІ БАРВИ У ПРИРОДИ

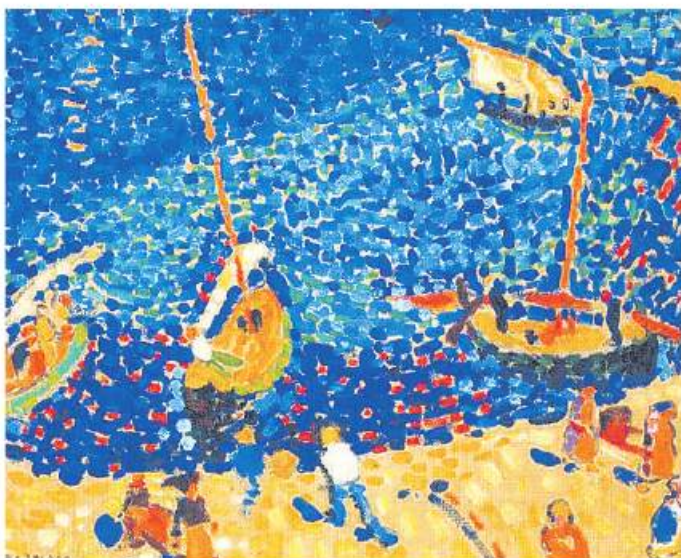
Розглядаючи жовте сонечко, червоні й оранжеві квіти, ми відчуваємо лагідне тепло. А від споглядання блакитної криги, снігу чи синьої хмари нам стає холодно. Тому художники так і назвали ці кольори — **теплими й холодними**.

Теплі кольори

Холодні кольори

Знайди на картині теплі та холодні кольори.

Вправа. Зроби доріжку з опалого листя фарбами теплих кольорів. Утвори льодяну гірку холодними кольорами.

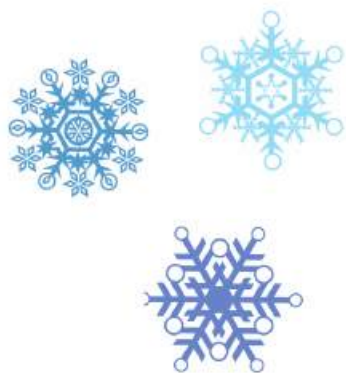

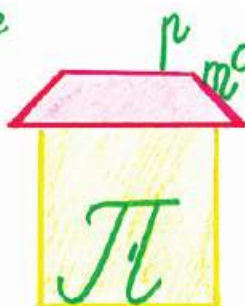
Варіант 1. Намалюй теплими кольорами затишний будиночок Осені.

Варіант 2. Намалюй холодними кольорами крижану оселю Зими.

Подивись, як Барвик «сховав» літери та цифри в казкових будиночках. Спробуй і ти.

12. ЗИМОВІ РИТМИ

Ось уже й зима почалася. Завіяла, захурделила, закружляла...

К. Дебюссі. «Сніг танцює» (ксилофон).

Уяви плавне і спокійне кружляння пухнастих сніжинок.

Кожна мелодія має власний ритм.

Ось як можна зобразити ритми імен наших героїв та їхніх пісеньок.

Лясо^лька

Бар^вик

Я люб-лю спі-ва - ти.

А я — ма-лю-ва - ти.

Ритм — послідовність довгих і коротких звуків у музиці.

Придумай і заспівай ніжну мелодію до вірша. Обери музичний інструмент для супроводу своєї пісеньки. Поясни свій вибір.

Наче срібні зірочки,
білосніжні квіточки,
із зимової хмаринки
до землі летять сніжинки.

Леся Вознюк

Барвик спробував заграти цю мелодію на трубі в супроводі барабана. Поясни йому, як зміниться в такому виконанні характер музики сніжинок.

Ритмічна вправа. Проплескай ритм загадки.

Закружляли у повітрі і легенькі, і біленькі
ці маленькі балеринки, називають їх...

УЖИЖІНО

Досліди й виконай ритми своїх улюблених пісень.

12. ЗИМОВІ РИТМИ

Узимку сніжинки танцюють свої чарівні таночки, а мороз малює на вікнах різні візерунки.

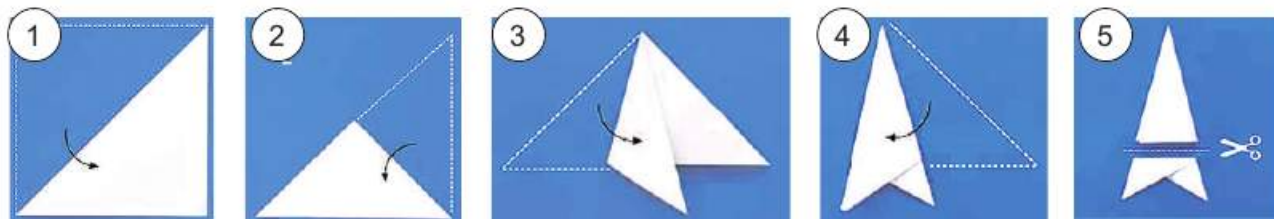

Простеж і розкажи, які елементи чергуються в нижньому зображенні, а які — на картині.

Ритм — це рівномірне чергування елементів.

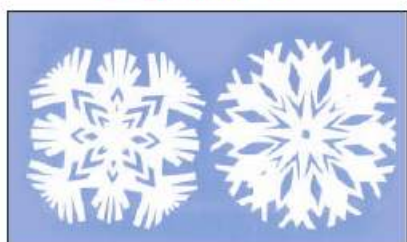
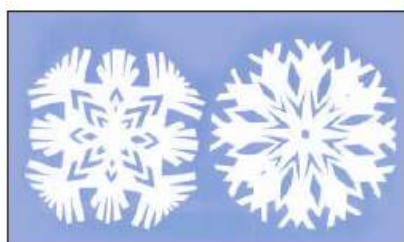
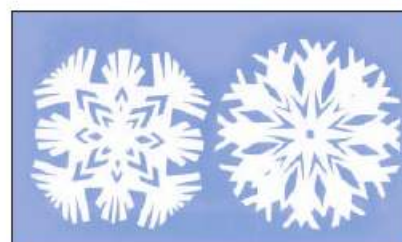
Створи з паперу красиву сніжинку.

Колективна робота. Разом з друзями створи зі сніжинок прикрасу у певному ритмі.

Варіант 1

Варіант 2

Обережно користуйся ножицями!

Наведи приклади ритмів у твоєму житті.

ІЗ. СВАТКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

У Країні Мистецтв відбуваються різні дива. Звичайними звуками, фарбами, лініями можна творити незвичайне.

Б. Кріббінс (Bernard Cribbins). «Танець сніговиків».

Яким ти уявляєш танок сніговиків? Він — веселий і бадьорий чи спокійний, що нагадує повільну ходу? Поясни свої міркування.

За ілюстрацією придумай і розкажи історію сніговичка, який навчився співати й танцювати. Який характер музики ти уявляєш? Танець швидкий чи повільний? Спів тихий чи голосний?

Руханка «Танці-зігріванці» (фізкультхвилинка).

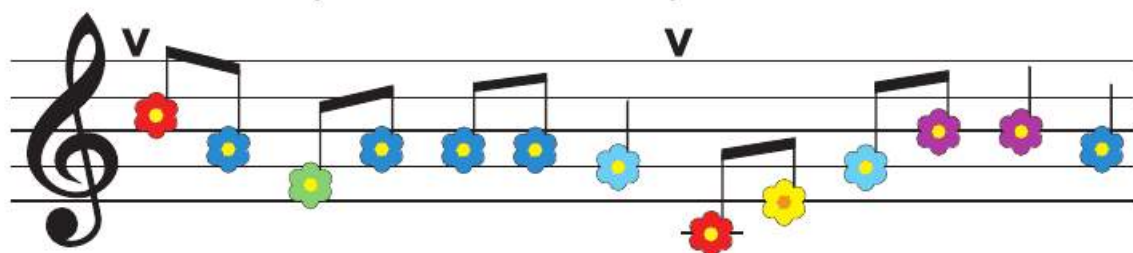

Виконай рухи разом з дітьми-артистами.

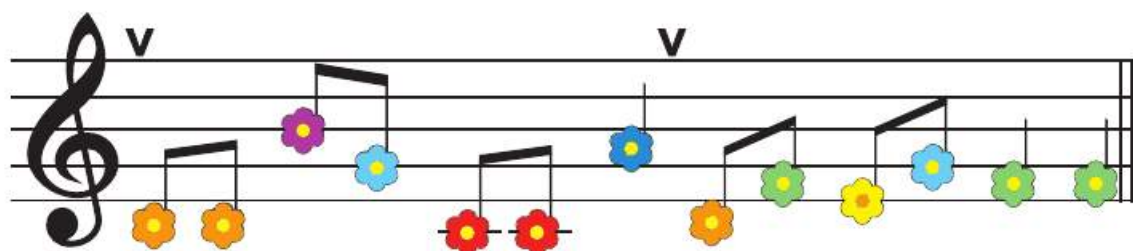

ПІСНЯ СНІГОВИКІВ

Музика і слова *Н. Рубальської*

Ми ма - лі сні - го - ви - ки, зліп-ле - ні зі сні - гу,

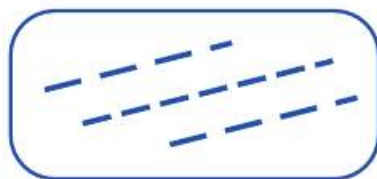

сто - ї - мо ми у дво - рі ді - тво-рі на вті - ху.

Пофантазуй і виконай куплети пісні по-різному: перший — повільно, а другий — із чарівними перетвореннями (жвавіше, веселіше, голосніше).

Які лінії відповідають мелодії пісні сніговиків?

Часто перед початком пісні звучить вступ на музичному інструменті. Уважно стеж за жестами вчителя (вчительки). Після завершення вступу починай співати за його (її) вказівкою.

Гра «Я — диригент». Виконуючи пісні, потренуйся показувати жестом початок співу. Пригадай, як правильно брати дихання.

ІЗ. СВЯТКОВІ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Мистецтво — це казкова країна, де постійно трапляються дива.

Порівняй картини із зображеннями сніговиків. На якій з них переважають світлі, а на якій — темні кольори?

Якщо до будь-якої фарби додати білого кольору, вона стане світлішою. А крапелька чорної фарби зробить навіть найяскравіший колір темним.

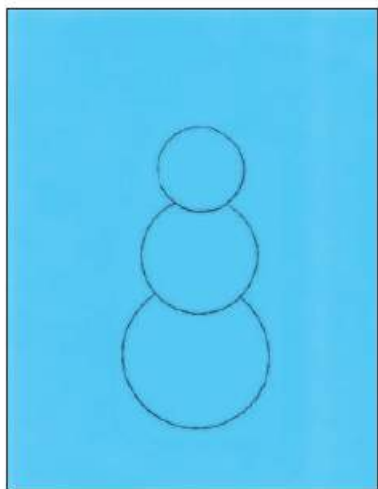

Вправа. За ілюстраціями потренуйся робити синій колір на палітрі темнішим або світлішим.

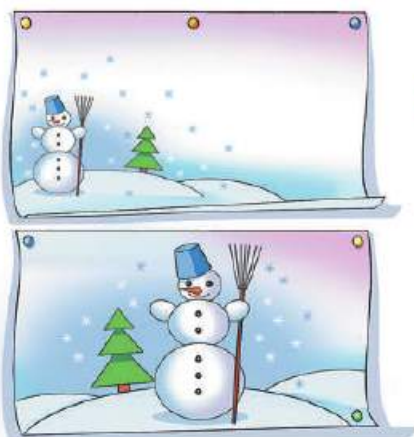

Намалюй кумедного сніговичка.

Колективна робота. Створи разом із друзями композицію «Танок сніговиків».

Поясни Лясольці, яке із зображень розміщено правильно.

Продовж історію, яку склав Барвик про сніговичка.

14. ЗИМОВІ СВЯТА

Незабаром Новий рік. Без святого Миколая та прикрашеної ялинки не можна уявити це чудове зимове свято!

Дж. Л. П'єрпонт. «Jingle Bells» (Дзвіночки дзвенять).

Чи знайома тобі ця музика? Які почуття вона викликає? Про що можна дізнатися з цієї картини?

Придумай до загадки мелодію та музичний супровід за поданим ритмом.

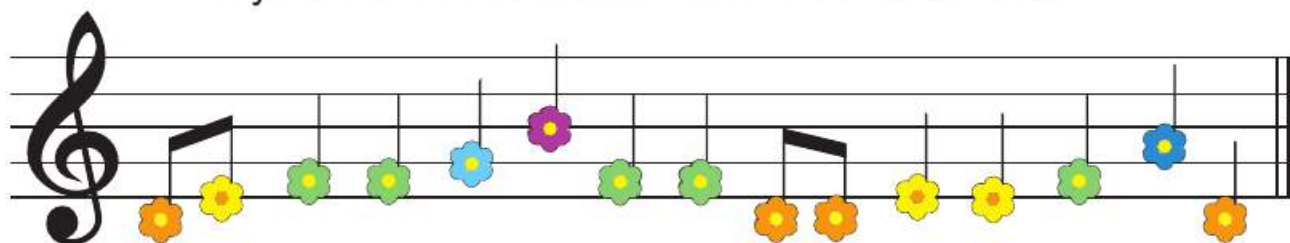
Хто ма-лю-нок на вік - ні зма-лю-вав о-тут ме-ні?

СВЯТИЙ МИКОЛАЙ

Музика А. Олейнікової Слова В. Чайковської

Ми-ко-лай, свя-тий доб-ро-дій, мчить на са-нях до ма-лят.

Узявши дихання, вимовляй слова м'яко й чітко.

Продумай темп, силу гучності, характер мелодії, щоб пісня звучала весело і святково.

Допоможи Барвику дібрати потрібні слова, щоб схарактеризувати музику.

Підготуй до новорічного свята музичний подарунок найдорожчим людям — виконай танок, пісню, вірш.

14. ЗИМОВІ СВЯТА

Святкування Нового року з нетерпінням чекають дорослі та діти. Вони прикрашають оселі, новорічну ялинку.

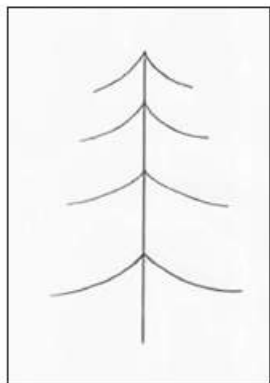

Що зображено на картині? Як ти думаєш, де і коли відбуваються ці події? Кого зобразив художник? Який настрій у дітей? За допомогою яких кольорів передано святкову атмосферу?

Розважатися біля ялинки завжди весело. Спробуй намалювати новорічну красуню відбитками пальчиків, кришечок від пляшечок. Учись послідовно зображувати ялинку.

Варіант 1

Варіант 2

Розглянь, як Барвик учився малювати дерева. Спробуй і ти.

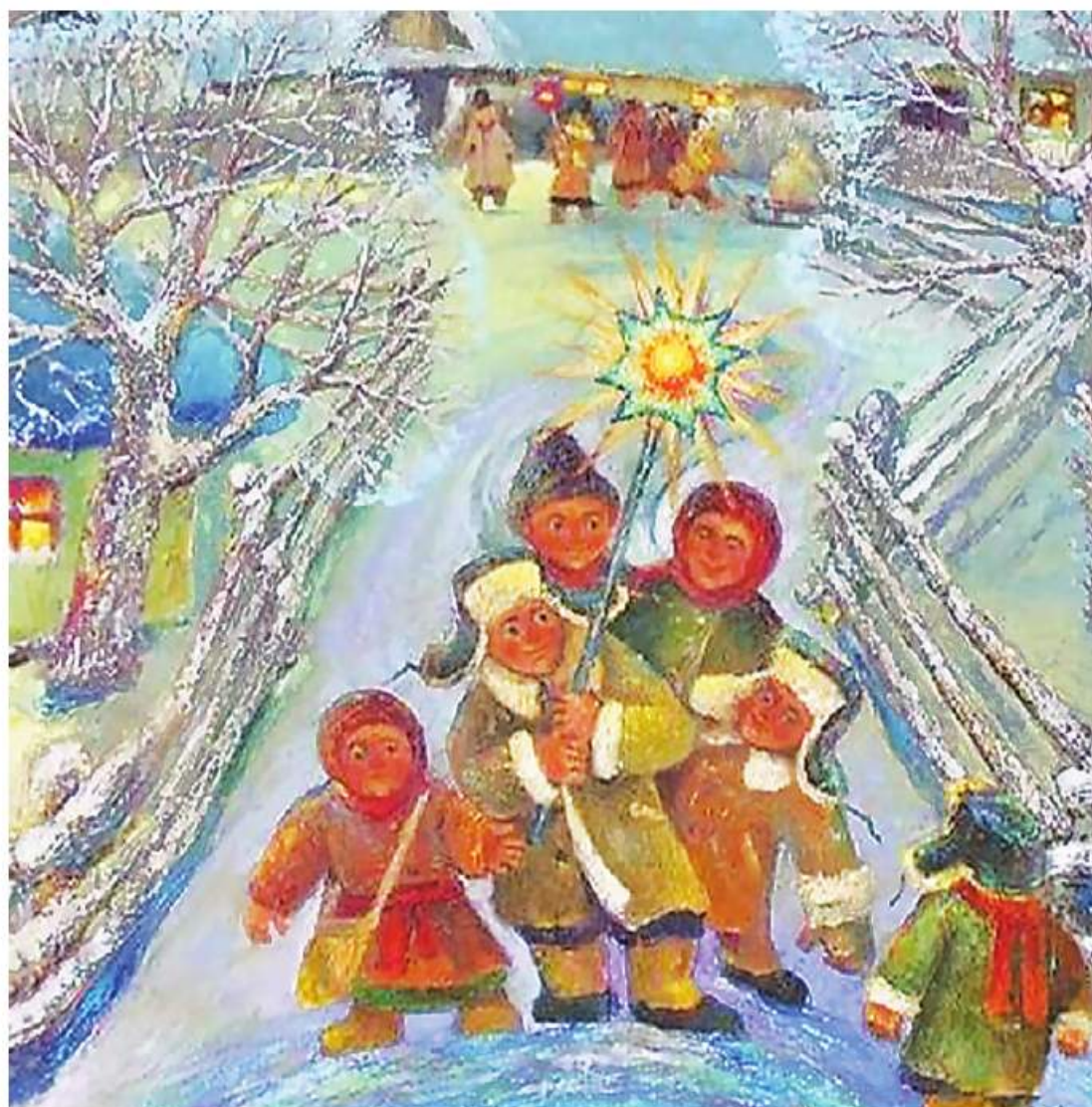

15. РАДІЙТЕ! СВЯТО ЙДЕ!

Узимку так багато свят! Одним з найулюбленіших в Україні є Різдво. На Різдво співають **колядки**, вітаючи одне одного з народженням Христа. **Щедрівками** вітають з Новим роком.

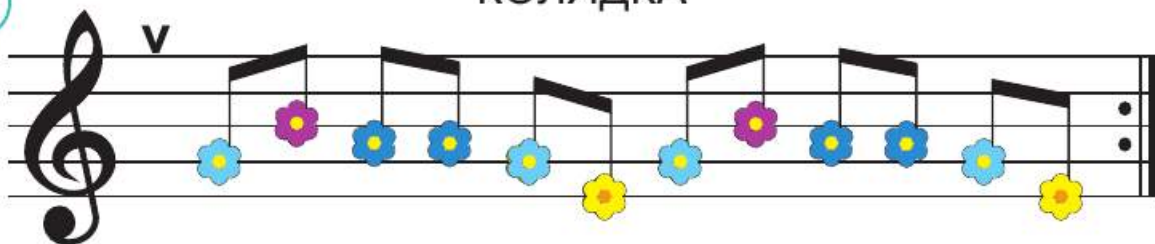
Колядка «Бог ся рождає!».

Розкажи про свої враження від картини. Що роблять її персонажі?

КОЛЯДКА

Ра-дуй - те- ся, лю-ди! У нас свя-то бу - де!
Бо - гу сві - чу став-те, а нам пи - ріг дай-те!

Проспівай відомі тобі колядки та щедрівки.
У якому темпі зазвичай виконують ці пісні?

Пісні можна виконувати з інструментальним супроводом і без нього.

Знайди серед зображених інструментів музичні. Які з них можна використати для супроводу колядки, щедрівки?

Дізнайся про традиції святкування Різдва та Нового року. На дозвіллі за бажання вивчи віншування і привітай ним на Новий рік.

Віншую вам нині,
Усі добрі люди;
Хай в кожній родині
Завжди радість буде.

І щиро бажаю,
Щоб в році Новому
Добро прибувало
До вашого дому!

15. РАДІЙТЕ! СВЯТО ІДЕ!

Діти на Різдво співають колядки і дарують усім святковий настрій. Рідним та друзям надсилають вітальні листівки та веселі смайлики електронною поштою.

Долучись до Всеукраїнського проєкту «Дивовижна поштівка». Придумай святковий підпис до картини.

Варіант 1. Зимові ночі зазвичай дуже темні. Для безпечного пересування вулицями створи флікер (наклейку, що відбиває світло в темряві) з новорічними символами (*картон, тканина, світловідбивна стрічка*).

Варіант 2. «Різдвяне янголятко» (створи відбитки долоньок, домалюй зображення фарбами).

Привітай своїх друзів з веселими зимовими святами. А чи вмієш ти користуватися електронною поштою? Зроби світлину своєї роботи, надішли рідним чи друзям електронною поштою.

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

Завдання Лясольки:

1. За ілюстраціями пригадай пісні та заспівай.

2. Розкажи, як слід поводитися під час співу.
3. Які бувають музичні звуки?
4. Назви музичні знаки: f :|| p γ $\bullet$ treble clef

Завдання Барвика:

1. Пригадай картини, які тобі найбільше сподобалися. Що на них зображено?
2. Чим користуються художники у своїй творчості?
3. Визнач, які метелики намальовані теплими кольорами, а які — холодними.
4. Назви основні та похідні кольори на квітці.

Завдання Лясольки та Барвика:

1. Добери до картин музичні твори, подібні до них за настроями.

2. Якими кольорами можна передати настрій музики п'єс?

Л. Колодуб. «Лялька співає». Р. Шуман. «Сміливий вершник».

3. Розклади слова у відповідні мистецькі скрині. Яке слово «зайве»?

мелодія

картина

пісня

палітра

куплет

звук

колір

танець

мультфільм

лінія

темп

музична

образотворча

Розділ II

ЗАГАДКИ ХУДОЖНІХ МОВ

17. МАНДРИ КРАЇНОЮ МИСТЕЦТВ

Кожен вид мистецтва має свою мову. Музика «промовляє» до нас звуками.

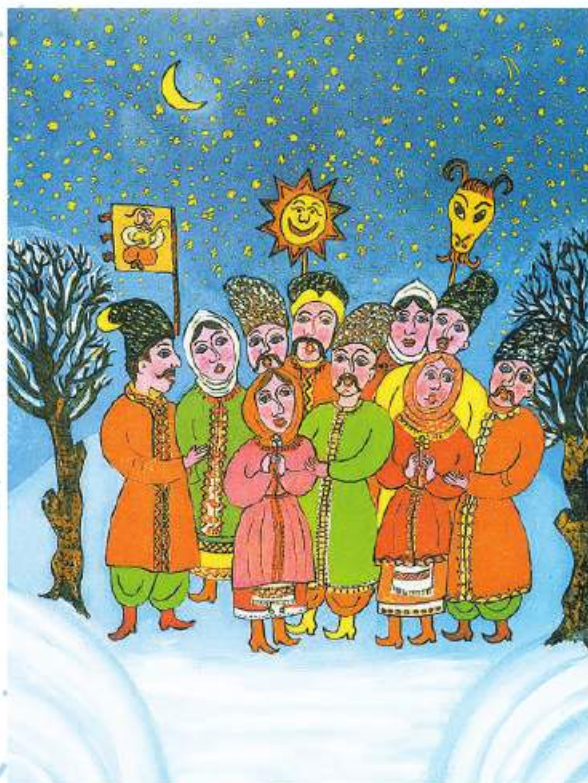
Вокальну музику співають, **інструментальну** — виконують на різних музичних інструментах.

Українська народна мелодія «Щедрівочка щедрувала» у вокальному та інструментальному виконанні.

Визнач, де вокальна музика, а де — інструментальна. Хто виконавці?

Що відбувається на картинах? З якої картини «звучить» вокальна музика, а з якої — інструментальна? Які із зображених інструментів ти знаєш? Який настрій музики ти уявляєш?

Придумай і заспівай мелодію до цього вірша. Який буде її настрій? Сумний чи веселий? Поясни.

Радість для малечі —
цирк — на цілий вечір!
Ось арени коло
і веселий клоун,

тигри і жонглери,
фокусники й леви,
міми, акробати...
Цирк — дитинства свято!

Олена Полянська

Ф. Мендельсон. «Танець клоунів» з концертної сюїти «Сон літньої ночі».

Це музика вокальна чи інструментальна? Як вона «розповіла» про клоунів? Що ти знаєш про цирк? Доповни свою розповідь за картинами.

Цирк — це вид мистецтва. Тут на арені під музику виступають клоуни, акробати, фокусники.

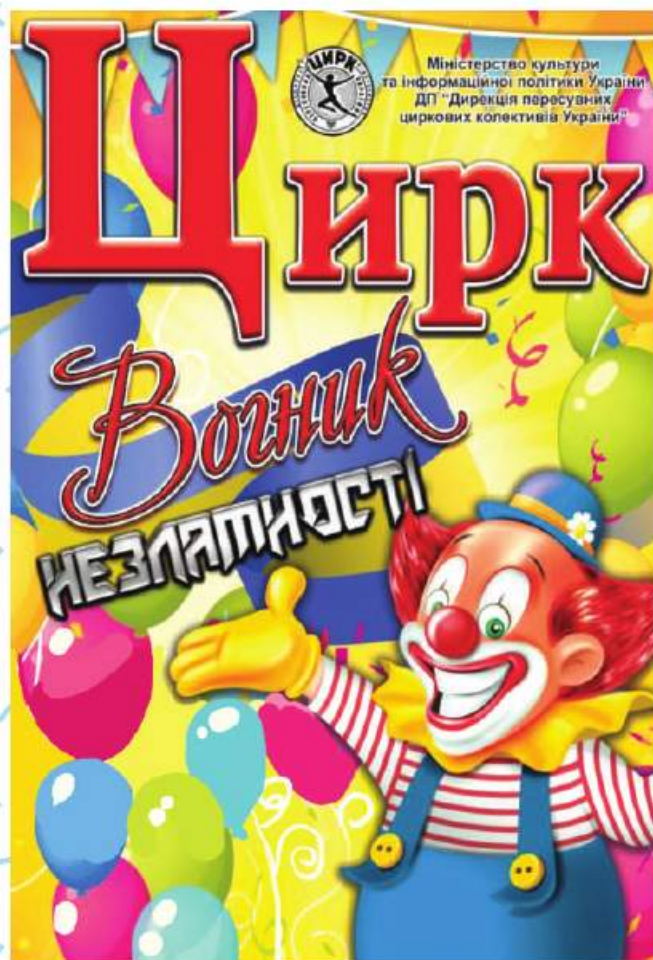
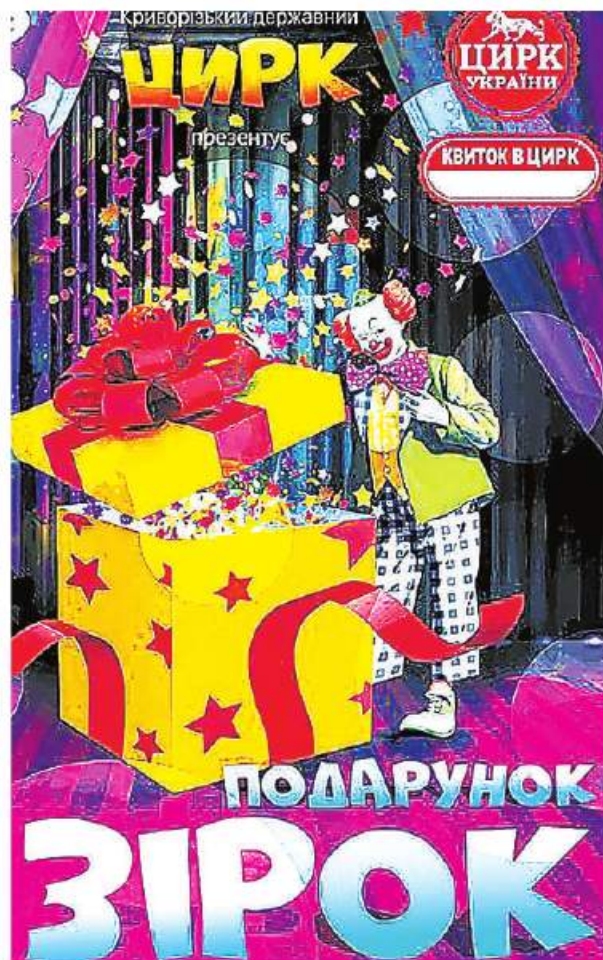
Який вид мистецтва «спілкується» з нами мовою звуків? А як «говорить» цирк? Вислови власне ставлення до клоунів.

17. МАНДРИ КРАЇНОЮ МИСТЕЦТВ

За допомогою образотворчого мистецтва ми можемо дізнатися багато нового. Наприклад, про цирк, який дуже любляють усі діти.

У цирковій **афіші** повідомляють, коли й де відбудеться весела вистава. На ній можна побачити майбутніх виконавців – циркових акторів.

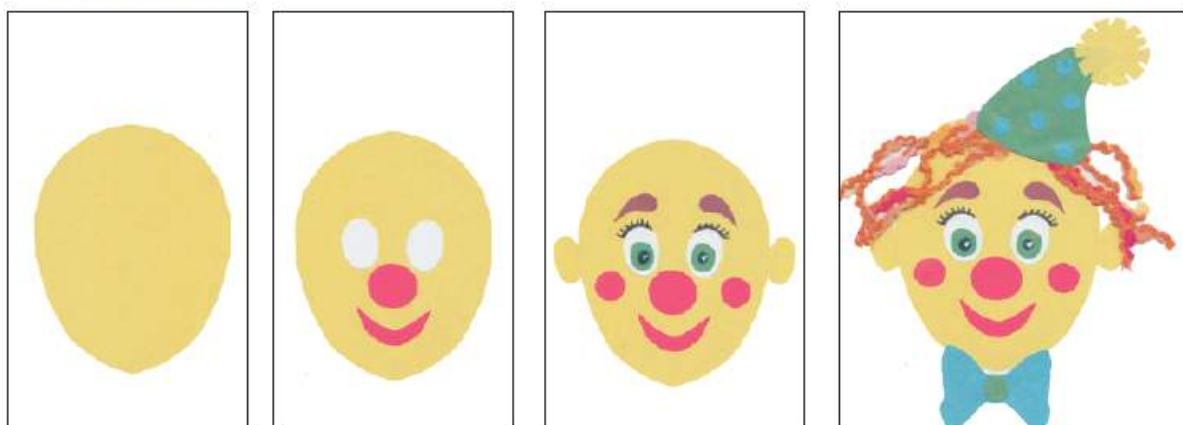
? Про що «розказують» циркові афіші, подані на ілюстраціях? Кого на них зображено? Чи викликали ці афіші в тебе бажання відвідати циркову виставу, познайомитися з клоунами?

Створи веселого циркового клоуна (аплікація).

Варіант 1

Варіант 2

Якою мовою «говорить» образотворче мистецтво? Мовою звуків чи мовою ліній і кольорів? Розкажи про свої враження від циркових мандрів. На дозвіллі намалюй тваринку за допомогою букв і цифр за зразком або власним задумом.

18. ЗУСТРІЧ ІЗ ТЕАТРОМ

Театр — це мистецтво перевтілення в різних персонажів. Це чарівне вікно у світ фантазій і мрій.

Мова театру незвичайна. На сцені театру оживають герої казок та інших творів. Ці дива творять **актори**. У драматичному театрі актори розмовляють, а в музичному — співають і танцюють.

М. Равель. Балет «Дитя та чари» (відеофрагмент).

Яких героїв грали актори? Це театр драматичний чи музичний?

Допоможи Барвику й Лясольці визначити, як потрібно поводитися в театрі.

Два півники (музика і слова народні).

Виконай разом із друзями пісню в ролях. Створіть музичний супровід (барабан, трикутник, бубон).

Прислухайся до свого співу — звук має бути ненапружений.

Зіграй разом із друзями ролі лисички, півника, вовчика та зайчика за віршами Ігоря Січовика.

А ЩО В МІШКУ?

— Лисичко, лисичко,
де була цілу нічку?
— Я була у півника,
півника-іменинника...
— А що в тебе у мішку?
— Кукуріку!

ЗАХИСНИК

Вовчик виє серед ночі,
повні суму в нього очі.
Підійшов Зайко до нього,
заспокоює малого:
— Доки я живу у лісі,
ти нікого тут не бійся!

Які особливості музичного театру?

18. ЗУСТРІЧ ІЗ ТЕАТРОМ

Про чарівність мистецтва театру часто розповідає його будівля. Наприклад, будівля лялькового театру в Києві нагадує казковий палац.

Чи доводилося тобі бувати в театрі ляльок? Хто там виступає? Розкажи про зображених театральних персонажів.

Для того щоб створити театральну ляльку, художник спочатку робить малюнок — **ескіз**, потім виготовляє, одягає її.

Намалюй ляльку до казки «Лисичка, Котик і Півник», яка тобі більше подобається.

На дозвіллі пограйся в гру «Ляльковий театр». Обери з-поміж своїх іграшок акторів, «оживи» їх.

19. ЧАРІВНИКИ БАЛЕТУ

Існують вистави, де виконавці «розповідають» мовою музики і танцю. Це — балет!

С. Спанудакіс (Stamatis Spanoudakis). «Зимовий вальс».

Який танець виконували сніжинки — ніжний, загадковий чи урочистий, енергійний? Опиши рухи танцівниць — балерин.

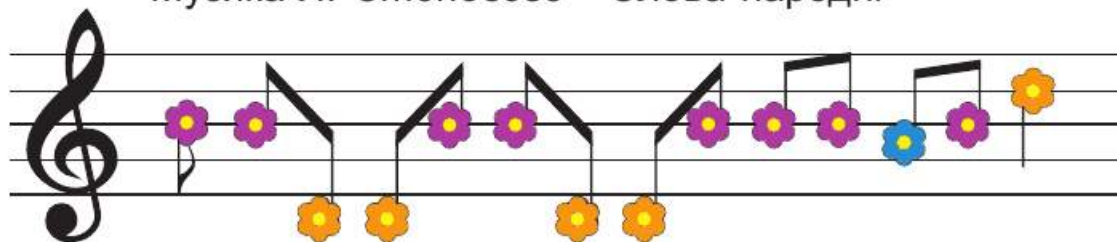
Балет — вистава, зміст якої розкривається за допомогою танцювальних рухів під музику.

Танець має свою особливу мову — рухів і жестів. Наприклад, вальс виконують за допомогою граційних рухів.

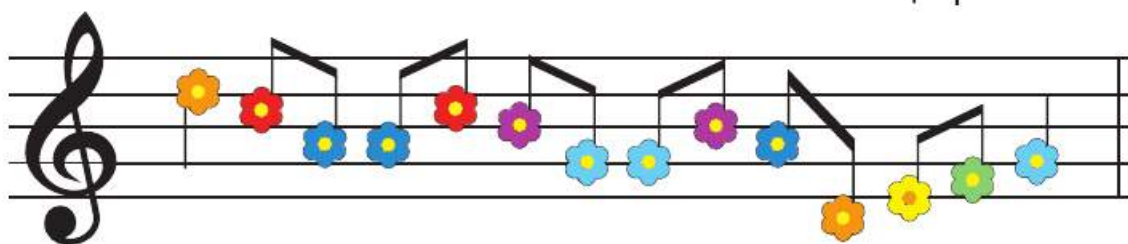

СНІЖИНКИ

Музика Я. Степового Слова народні

Ми бі - лі - ї сні-жи - но-чки із не-ба ца-ри-ни.

Ле - ге-нькі, як пу-ши-но-чки, ле-ті- мо всі сю-ди.

Співаючи пісню, уяви, як сніжинки кружляють у витонченому танку, наче тендітні балеринки. Прикрась свій спів звучанням трикутника. Придумай рухи сніжинок-танцівниць.

Порівняй мелодії пісні Я. Степового та вальсу сніжинок С. Спандуакіса.

Якою мовою «говорить» мистецтво танцю? Розкажи про це ...

Якою мовою «говорить» мистецтво танцю? Розкажи про це за допомогою ілюстрації. За бажання відтвори малюнками сніжинок куплети пісні.

19. ЧАРІВНИКИ БАЛЕТУ

Художників нерідко захоплювали витончені балерини та їхній граційний танець. Балетом можеш займатись і ти.

Уяви, які танці зображено. Поміркуй, чим костюм балерини відрізняється від звичайного вбрання.

Як видно з ілюстрацій, артисти балету виступають у сценічних костюмах. Перед тим як виготовити костюм, художник уявляє його і створює ескіз.

Придумай сценічні костюми для балету та намалюй їх за шаблоном.

Пофантазуй, як можна створити балерин із живих квітів улітку.

20. БАЛЕТ-КАЗКА

У театрі музику найчастіше виконує **оркестр**. Він додає чарівності персонажам спектаклю завдяки звучанню різних інструментів.

Оркестр — великий колектив музикантів, які грають на різних музичних інструментах.

Б. Павловський. Балет-казка «Білосніжка і семеро гномів» (фрагмент).

Музика твору вокальна чи інструментальна? Передай свої враження від звучання оркестру.

Кожен інструмент оркестру має своє неповторне звучання: яскраве, прозоре, дзвінке тощо.

скрипка

труба

барабан

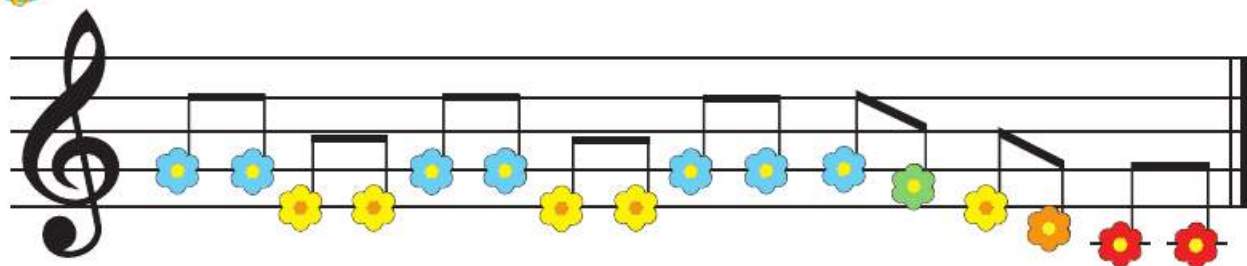
М/ф «Білосніжка і семеро гномів» (фрагмент).

Придумай та заспівай мелодії для гномів із казки: Розумника, Буркотуна, Апчиха, Сонька, Простака, Веселуна та Тихоні.

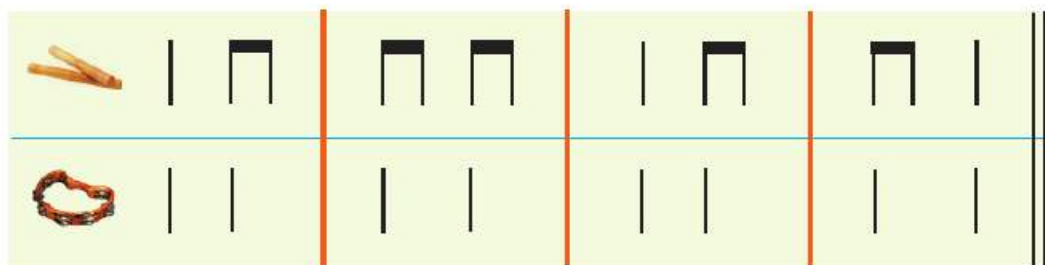
Заспівай поспівку.

В лі - сі чу- ти див-ний го-мін, то дзве-нять дзві-ноч-ки гно-мів.

Гра «Оркестр». Створи разом із друзями оркестр за допомогою дитячих музичних інструментів.

Пофантазуй і уяви звучання зображених інструментів оркестру в кольорах.

20. БАЛЕТ-КАЗКА

Диво театру створюється не тільки грою акторів, музикою, танцем, але й красивими костюмами та гримом. Завдяки гриму ми можемо побачити перевтілення актора на казкового персонажа.

Розглянь грим акторів балету-казки. Чи нагадують танцівники-гноми маленьких казкових дідусів?

Пофантазуй і створи образи казкових гномів.

Сім братів-малярів
фарбували ліс і дім.

Ці веселі добрі гноми
дітлахам усім відомі.

Варіант 1. Пригадай, як пишуться вивчені літери, і перетвори їх на веселих гномів.

Варіант 2. Перетвори кольорові плями на веселих гномів. Знайди теплі і холодні кольори. Яких плям більше — теплих чи холодних кольорів?

Згадай сім кольорів веселки і сім нот.

21. ВЕСЕЛИЙ МАНДРІВНИК НА ОПЕРНІЙ СЦЕНІ

Помандруймо до музичного театру, який називають оперою. Там кожен персонаж має власну пісню, яка відповідає його характеру. Її називають **арією**. Арію можуть виконувати різні співацькі голоси: чоловічі, жіночі й навіть дитячі.

Н. Барабаш. Арія Тіста з опери-казки «Колобкові мандри».

Який характер арії? Який співацький голос її виконав?

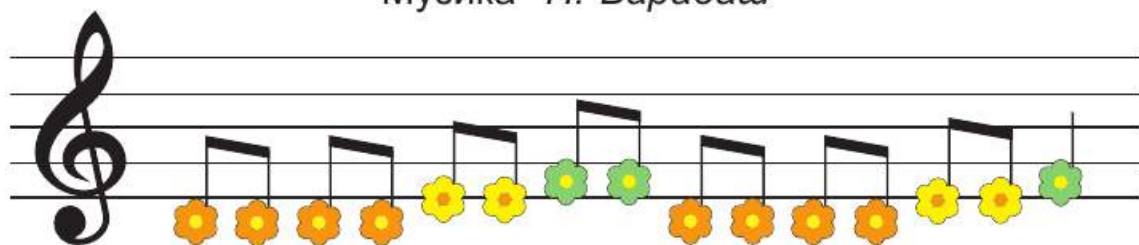
Барвик і Лясолька вирішили заспівати арії з опери «Колобкові мандри». Поміркуй, чи правильно вони обрали казкових персонажів. Поясни.

Опера — спектакль, зміст якого розкривається за допомогою співу та гри оркестру.

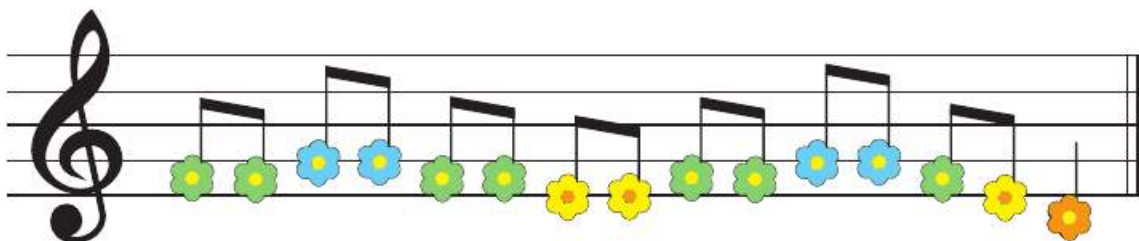

АРІЯ ТІСТА З ОПЕРИ-КАЗКИ «КОЛОБКОВІ МАНДРИ»

Музика *Н. Барабаш*

Я вте-чу, вте-чу із ді-жки і не бу-ду ко-лоб-ком.

Під-ве-дусь мер-щій на ніжки і бі-гом, бі-гом, бі-гом.

Поміркуй, якими голосами можуть заспівати свої арії персонажі опери-казки про Колобка. Які інструменти можна використати для супроводу пісні Зайчика, Лисички, Ведмедя та Вовка?

Зіграйте з друзями казку «Колобкові мандри» в ролях. Заспівай арію із цієї опери.

21. ВЕСЕЛИЙ МАНДРІВНИК НА ОПЕРНІЙ СЦЕНІ

Художники майстерно оздоблюють сцену для опери чи балету, драматичної або лялькової вистави. Вони малюють декорації, завдяки яким ми дізнаємося, де й коли відбувається дія. Приміром, у хатинці чи на квітковій галявині, у старовинному замку чи на площі сучасного міста.

Декорації — художнє оформлення сцени — допомагають зрозуміти зміст вистави.

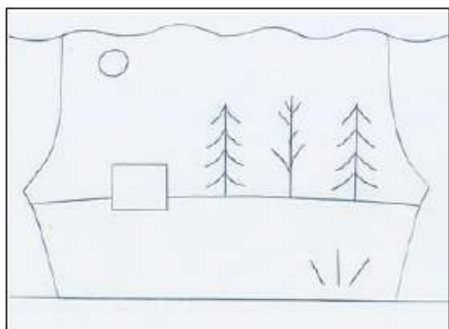
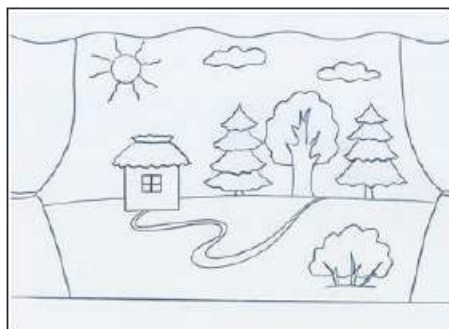

Опиши, як оформлено сцену. Де і коли відбувається вистава? Як це можна визначити за декорацією?

Пофантазуй і уяви, якими мають бути декорації, якщо дії відбуваються в дрімучому лісі, святковому залі палацу.

Створи декорацію до опери-казки «Плескачик».

Визнач, що на сцені розміщено ліворуч, а що — праворуч, що — ближче, а що — далі.

Придумай декорацію до вистави-казки «Рукавичка».

22. ВЕСЕЛИЙ МАНДРІВНИК У ТЕАТРІ ТА КІНО

В опері актори розмовляють із глядачами мовою музики. Зі сцени лунають різні голоси. Групи з кількох виконавців утворюють **ансамбль**. Коли ж співають багато музикантів — звучить **хор**.

Створи разом із друзями власну оперу-казку. Розподіліть ролі: Колобок — хлопчик, Лисичка — дівчинка. Пісні інших персонажів заспівайте ансамблем.

Колобок: «На сметані мішаний, на віконці студжений, в мене кругленький бочок. Я — *веселий Колобок*».

Ведмідь: «Я волохатий, клишоногий, мед люблю і сплю в барлозі».

Вовк: «Я сірий та ікластий і можу вівцю вкрасти».

Лисиця: «Я руда, низького зросту, хитра я і довгохвоста».

Зайчик: «У мене швидкі лапки й куций хвіст, а також довгі вушка й чорний ніс».

Казку про Колобка можна подивитися у мультфільмах. Цікаво, які ж чарівні перетворення відбудуться з ним завдяки мові кіно?

Музика і вірші О. Шевченка. М/ф «Колобок» із серії «З любов'ю до дітей», фрагменти з мультфільмів про Колобка.

Чим відрізняються мультфільми про Колобка? Порівняй його пісеньки з різних фільмів (характер, темп, супровід). Яка з них тобі більше сподобалася?

На дозвіллі разом з дорослими переглянь в інтернеті різні мультфільми про Колобка. Підспівуй героєві.

22. ВЕСЕЛИЙ МАНДРІВНИК У ТЕАТРІ ТА КІНО

Завітаймо до лялькового театру, де головними героями вистав є ляльки.

Ляльками-акторами керують талановиті люди — **лялько-води**. Вони прикріплюють ляльок на руку або паличку.

Художник театру ляльок створює персонажів відповідно до характеру кожного з них.

Якою має бути лялька, щоб її було добре видно зі сцени в театрі? Поміркуй, як ляльки рухаються.

Найвиразнішим елементом ляльки-актора є голова. Її можна пошити з тканини, хутра або зліпити з пластиліну. Ти можеш самостійно або з допомогою дорослих створити свій маленький пластиліновий театр ляльок.

Зліпи з пластиліну одного з персонажів казки «Колобок». Готову фігурку прикріпи до олівця.

Уяви, що Колобок не зустрів Лисички в лісі. Придумай інше закінчення казки й за бажання намалюй нову пригоду веселого мандрівника.

23. КАЗКОВІ РОЗПОВІДІ

Оркестр завдяки особливому звучанню музичних інструментів може передати характери казкових персонажів: добрих і злих, веселих і сумних.

Наприклад, звуками арфи можна передати плескіт хвиль річки, якою мандрує Івасик-Телесик.

М. Сільванський. Музична казка «Івасик-Телесик» (фрагменти — теми Івасика-Телесика, Змії, плескоту хвиль і передзвону молотів ковалів).

Як за допомогою музики зображено сміливого Івасика-Телесика, злу Змію?

Обери із запропонованих слів ті, що характеризують мелодію кожного персонажа.

грізна

таємнича

весела

прозора

гучна

тиха

батьора

ніжна

дзвінка

арфа

Люлі-люлі, Телесику,
наварила кулешику,
буду тебе годувати,
весну красну прославляти!

Придумай мелодію до вірша. Поміркуй, який має бути її характер. Заспівай пісню у відповідному настрої. Який темп виконання ти обереш?

Швидко

Помірно

Повільно

Темп — це швидкість виконання музики.

Обери інструменти для героїв музичної казки: злої Змії, лагідної матусі, відважного Івасика-Телесика.

Пам'ятай: звучання інструменту має відповідати характеру персонажа.

Розкажи, що нового ти тепер знаєш про можливості оркестру. За бажання на дозвіллі переглянь пісню-мультфільм О. Шевченка «Івасик-Телесик». Як музика «розповіла» казку в цьому творі?

23. КАЗКОВІ РОЗПОВІДІ

Завдяки кіноекрану казка «оживає». Героями мультфільмів є намальовані ляльки або спеціальні ляльки-актори. Їх художники створюють із різноманітних матеріалів: пластиліну, глини, паперу.

Пригадай героїв українських мультфільмів.

Героя якої казки відтворено у фонтані? Пофантазуй, яку музику можна почути у струменях води — веселу чи сумну.

М/ф «Потяг у казку» (із серії «З любов'ю до дітей»).

Яких героїв казок ти впізнаєш у мультфільмі?

Героїв дитячих мультфільмів можна намалювати олівцями або фарбами, створити за допомогою пластиліну чи комп'ютера.

Намалюй або виліпи одного з героїв казки «Івасик-Телесик» (художні матеріали за вибором).

Чим відрізняються мальовані та лялькові мультфільми?

24. КАЗКОВІ РОЗПОВІДІ

Сьогодні ти знову потрапиш у музичну казку. Головним її героєм буде чарівна весняна квітка — пролісок. Люди полюбили його за ніжність і красу.

Пригадай кольори та звуки весни. Який настрій вони викликають?

М. Чембержі. «Казка про синій пролісок».

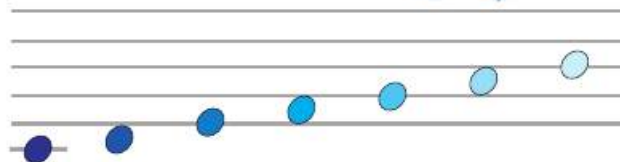
Скільки музичних інструментів виконували твір? Який з них виконує мелодію тендітного проліска? Як завдяки лише музиці можна зрозуміти зміст казки?

Щоб передати в музиці ніжність і лагідність, композитор використовує **високий регістр**. Ці звуки можна порівняти зі світлими кольорами. Для відтворення суворості та грізності музика звучить у **низькому регістрі**. Звуки подібні до темних кольорів.

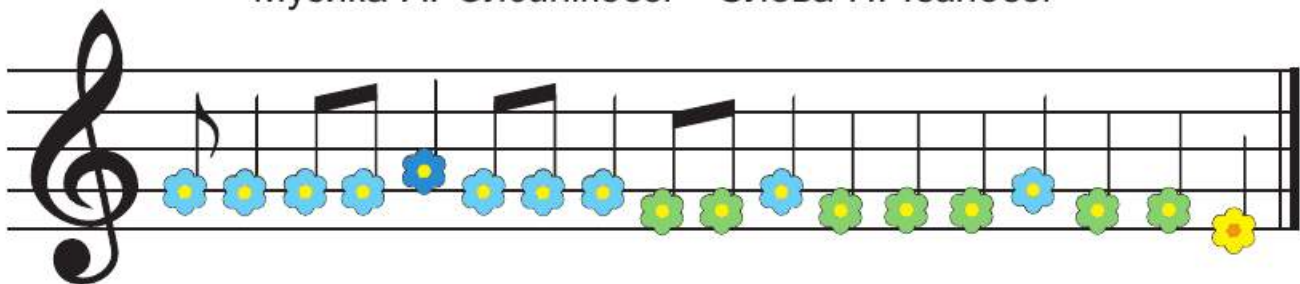
фортепіано

ПРОЛІСОК

Музика А. Олейнікової Слова Н. Іванової

В зи-мо-вій ха-тин-ці на бі-лій пе-рин-ці про-лі-сок ма-лень-кий

З яким настроєм слід виконувати пісню? Як рухається мелодія? Покажи рукою.

М/ф «Квіти дружби» (із серії «Уроки тітоньки Сови»).

Які види мистецтва «зустрілися» в мультфільмі? Уяви, що його герої заспівали. У якому регістрі звучатимуть голоси ведмедиці, тітоньки Сови, Неслуха?

Поспостерігай, у якому реєстрі звучать голоси різних пташок, твоїх домашніх улюбленців.

24. КАЗКОВІ РОЗПОВІДІ

Навесні на галявині з'являються перші квіти — тендітні проліски, у горах — яскраві крокуси.

Розглянь картину. Якими за розміром зображені першоцвіти на першому плані, а якими — вдалині?

Предмети, розташовані на передньому плані картини, виглядають більшими і яскравішими. На задньому плані, навпаки, — меншими і не такими яскравими.

Якого кольору первоцвіти на світлинах? Знайди з-поміж них проліски.

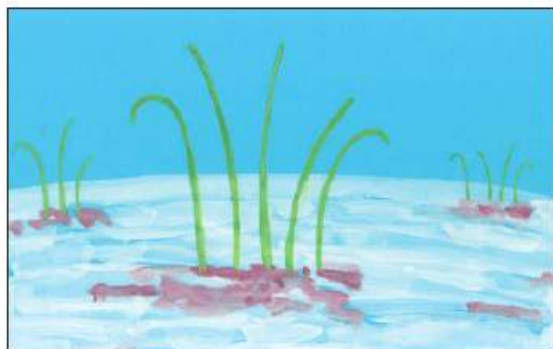

Допоможи Лясольці пояснити, як художниця зобразила первоцвіти на передньому плані і вдалині — на задньому.

На тонованому папері намалюй первоцвіти (гуаш).

Варіант 1

Варіант 2

Не зривай первоцвіти! Бережи природу!

Які кольори переважають у природі навесні?
Посади разом із друзями біля школи первоцвіти.

25. КРАСА І ЗДОРОВ'Я

Відомо, що весела енергійна музика піднімає настрій і бадьорить, а повільна й тиха — заспокоює. Люди слухають музику, щоб покращити настрій, зняти втому, поліпшити своє здоров'я.

Ф. Шуберт. «Вечірня серенада». Ж. Бізе. Марш Тореадора з опери «Кармен».

Який характер прослуханої музики? Як вона впливає на твій настрій?

Для здоров'я корисно займатися спортом. Деякі види спорту (художня гімнастика, фігурне катання, синхронне плавання) пов'язані з музикою.

М/ф «Крижане серце» (фрагмент з фігурним катанням).

ПІСНЯ ПРО ЗАРЯДКУ

Музика О. Янушкевич Слова М. Ясакової

Роз-бу - ди - ло со - неч - ко нас з то - бо - ю

По - ве - ло нас со - неч - ко за со - бо - ю.

The image shows two staves of musical notation. The first staff contains the melody for the first line of the song, with notes represented by red and yellow flowers. The second staff contains the melody for the second line, with notes represented by red, yellow, and green flowers. The lyrics are written below each staff.

Пісню може виконувати одна людина — **соліст**, а може — хор.

Поміркуй, який фрагмент пісні про зарядку може виконувати соліст, а який — бажано співати хором.

З допомогою дорослих добери бадьору музику для виконання ранкової зарядки.

25. КРАСА І ЗДОРОВ'Я

Як образотворче мистецтво впливає на людину? Звичайно, насамперед кольором. Один колір може заспокоїти, інший — роздратувати.

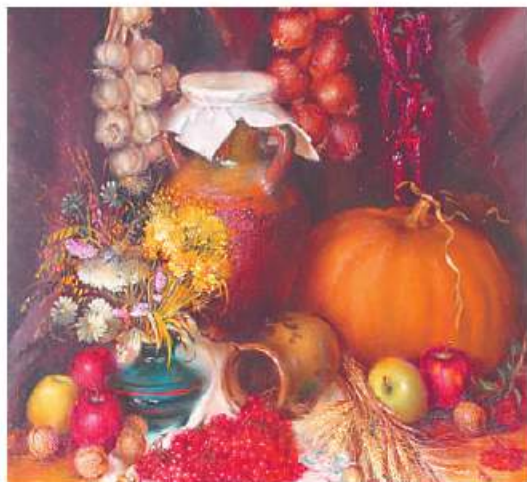
Наприклад, у кімнаті, де панують темні та холодні кольори, людина почуває себе пригніченою.

Теплі і світлі кольори, навпаки, надають святковості, радості. **Жовтий** і **помаранчевий** ніби зігрівають, посилюють гарний настрій. **Червоний** — дуже активний, він збуджує.

Які кольори переважають на ілюстраціях? Який настрій вони в тебе викликають?

Відомо, що на здоров'я людини, окрім спорту, впливає правильне харчування. Тому завжди, й особливо навесні, слід вживати багато овочів і фруктів. Нерідко художники зображують їх на картинах.

? Назви зображені на картинах овочі й фрукти. Визнач кольори, які переважають.

Роздивись композиції, які створили твої однолітки. Пофантазуй, виготов смачну й корисну композицію.

Удома створи фруктові композиції, які викликають апетит. Пригости смачною красою рідних і друзів.

26. ВЕЛИКОДНІ ДИВА

На радісну весняну пору припадає одне з найвеличніших свят — Великдень. Не можна уявити його святкування без **писанки** — розмальованого візерунками яйця.

Що відбувається на картині? Де це відбувається? Як одягнені зображені жінки та діти? Як прикрашена до свята оселя?

Розкажи про свято Великдень за картиною.

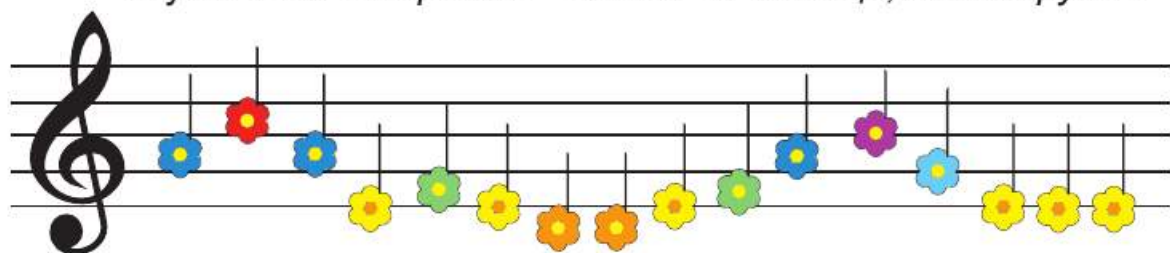
Який настрій панує? Як вітаються люди? Яка музика дзвонів лунає із церкви? Опиши народні костюми, у які одягнуті українці.

Поцікався, як святкують Великдень у твоєму рідному краї.

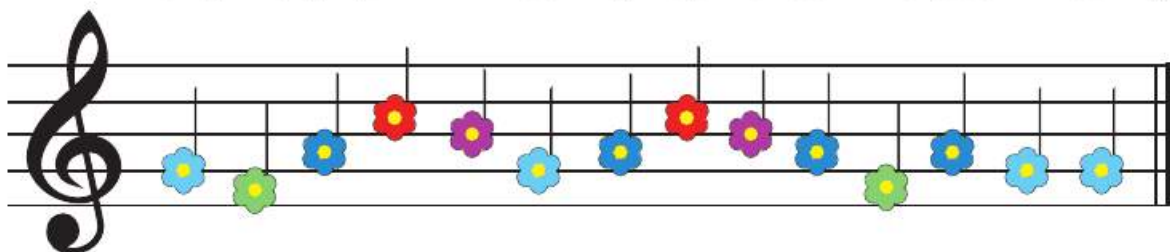

ПИСАНКА

Музика М. Катричка Слова В. Кленця, Н. Андрусич

Не-су по-двір'-ям пи-сан-ку гар-не-сень-ко роз-пи-са-ну,

у ме-не на до-лонь-ці во-на, не-на-че сон-це.

Порівняй настрої пісні з настроями, що панують на картинах.

Мелодія пісень складається з окремих частин — фраз.

Музична фраза — це закінчена музична думка.

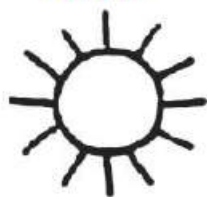
На дозвіллі придумай власну пісеньку на вірші С. Жупанина.
Подаруй її любій матусі.

Ввечері матуся нас чарує,
писанки на виставку малює.
Віск черпає пищиком із блюдця,
очі мами лагідно сміються.

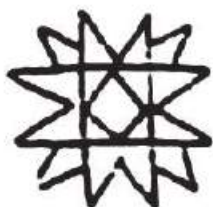

26. ВЕЛИКОДНІ ДИВА

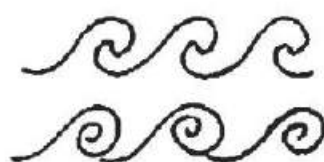
З давніх-давен на Великдень українці розмальовували писанки. Їх прикрашали красивими візерунками, прадавніми знаками.

сонце

ружа

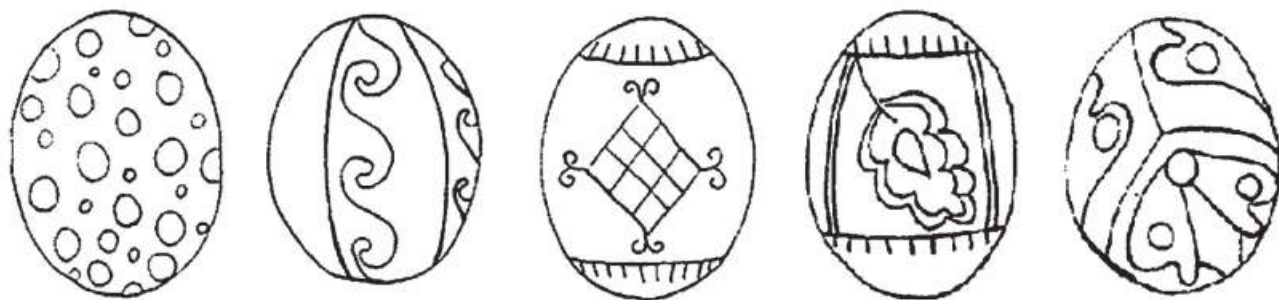

вода

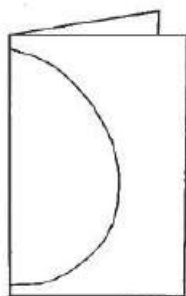

Які візерунки намальовані на писанках? Які кольори переважають? Розглянь, як можна розмістити знаки на писанках.

Створи Великодню писанку.

Варіант 1. Виріж писанку з кольорового паперу. Прикрась її красивим візерунком (аплікація).

Варіант 2. Намалюй ескіз писанки за зразком або власним задумом.

Подаруй свою писанку з кольорового паперу друзям.

27. НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Люди здавна оточували себе красою. Вони співали пісні, прикрашали одяг. Мистецтво, створене народом, не має автора і називається **народним**.

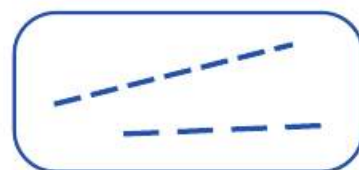
Колискова (обробка А. Авдієвського). Я. Степовий. Колискова.

Хто виконує колискові? Яка з них вокальна, а яка — інструментальна?

Знайди ритми на картині, відтвори ритм колискової.

Яка з ліній відповідає за характером мелодії колискової?

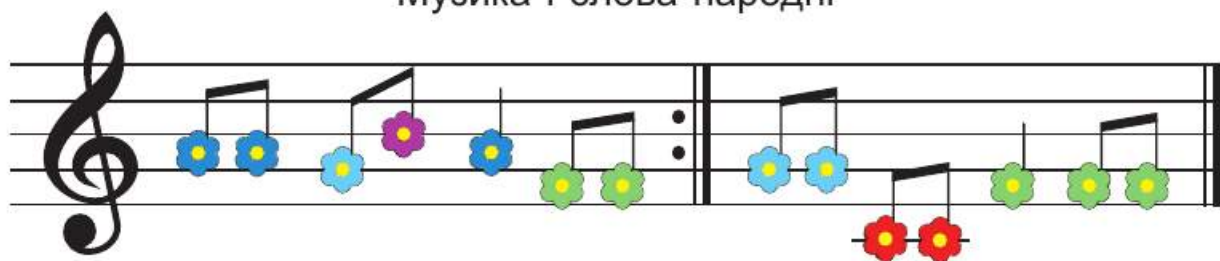

Які українські народні пісні ти знаєш? Заспівай улюблену пісню.

ВИЙДИ, ВИЙДИ, СОНЕЧКО

Музика і слова народні

Вий-ди, вий-ди, со - не - чко, на на-ше по-двір'яч-ко.
на ді - до-ве по - ле - чко,
на ба - би-не зі - лля - чко,

Співаючи веснянку, чітко вимовляй слова. Між музичними фразами не забувай брати дихання.

Українська народна пісня «Сонечко» (обробка В. Барвінського).

Чи впізнаєш ти мелодію? Як змінилася народна пісня? Який настрій музичного сонечка?

Розкажи друзям про народну творчість.

27. НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Усе, що нас оточує, — посуд, меблі, одяг — майстри робили не лише зручним, а й красивим. Вишиванки — це також народна творчість.

Як майстри прикрасили сорочки-вишиванки?

Звичайні речі можна перетворити на витвори мистецтва, якщо оздобити їх **орнаментом**.

В орнаменті всі елементи ритмічно повторюються. Вони можуть бути різними за розміром, формою та кольором.

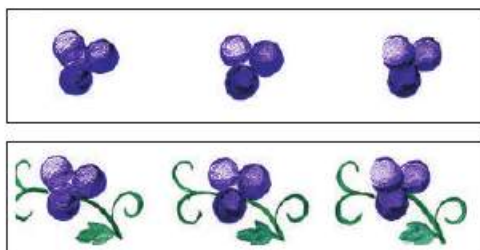
Знайди орнаменти, які прикрашають український одяг.

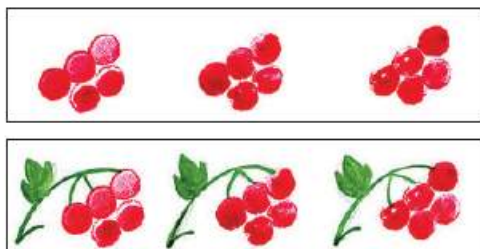
Варіант 1–2. Створи орнамент для розпису своєї чашки. Пальчиком утвори відбитки-ягідки, пензликом домалюй гілочки та листочки.

Варіант 3. Колективна робота. З'єднайте смужки з орнаментами.

Варіант 1

Варіант 2

Варіант 3

Розглянь орнаменти на різних речах удома. Розкажи, з яких елементів вони складаються.

28. НАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ІГРАШКИ

Народну музику виконують на різних музичних інструментах. У багатьох народів Європи набула популярності волинка. Українці називають цей інструмент коза або дуда.

Гра на волинці (дуді). Й. С. Бах. «Волинка».

Як у музиці відтворено звучання волинки? Чи подобається тваринам на картині гра хлопчика? Поясни.

ВОЛИНКА

Українськими народними музичними інструментами є бандура, сопілка, бубон та інші.

До народних інструментів належать також свищики. Завдяки цим іграшкам діти висвистували, як соловейки, зозульки, синички та інші пташки. Такими свищиками в Україні колись закликали весну.

бандура

З яких матеріалів виготовлені свищики на світлинах? Як ти гадаєш, чому?

Придумай до вірша про весну мелодію. Заспівай її із власним супроводом.

У нашому дворі стоїть весна така,
що навіть зацвіла мітла сніговика!

Анатолій Костецький

Звуки «с», «ш» співай коротко й чітко!

Якщо в тебе вдома є свищики, разом із друзями створи весняний пташиний хор.

28. НАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ІГРАШКИ

Багато народних майстрів захоплюються виготовленням та оздобленням іграшок. Іграшки створюють із соломи, шийють із тканини, вирізають із дерева, ліплять із глини.

Визнач, з якого матеріалу зроблено іграшки.

Які іграшки подобаються тобі найбільше? Чому? Поміркуй, як вигляд іграшки залежить від матеріалу, з якого її виготовлено. Як залежно від цього її можна прикрасити орнаментом?

Однією з улюблених дитячих іграшок здавна були дерев'яні або глиняні свищики. Вони часто мали форму пташки, дзвінко свистіли чи тьохкали.

Яких тварин ти впізнаєш у фігурках свищиків? Як вони оздоблені?

Виліпи з кольорового пластиліну весняну іграшку-свищика та прикрась її.

Чи є серед твоїх іграшок народні? Розглянь, як вони прикрашені.

29. МИТЦІ-ПРОФЕСІОНАЛИ

Музика може народжуватися під впливом різних почуттів. Наприклад, під час слухання цікавих казок. Її створюють професійні музиканти — **композитори**. Людей, які виконують музику, називають **виконавцями**. Великими колективами виконавців керує диригент. Такого митця-професіонала з паличкою в руках ти можеш побачити на концертах. Від його рухів залежить злагодженість звучання хору чи оркестру.

К. Стеценко. Опера-казка «Лисичка, Котик і Півник» (пісні Котика, Півника, Лисички).

Як композитор завдяки музиці передав характери винахідливого Котика, довірливого Півника, хитрої Лисички?

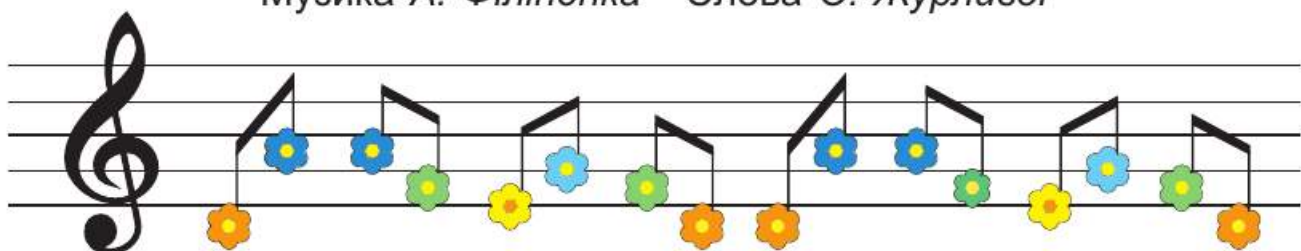

Гра «Оркестр». Створи разом із друзями маленький оркестр. Обери диригента, музичні інструменти. Заграйте супровід до пісні, змінюючи темп за рухами диригента.

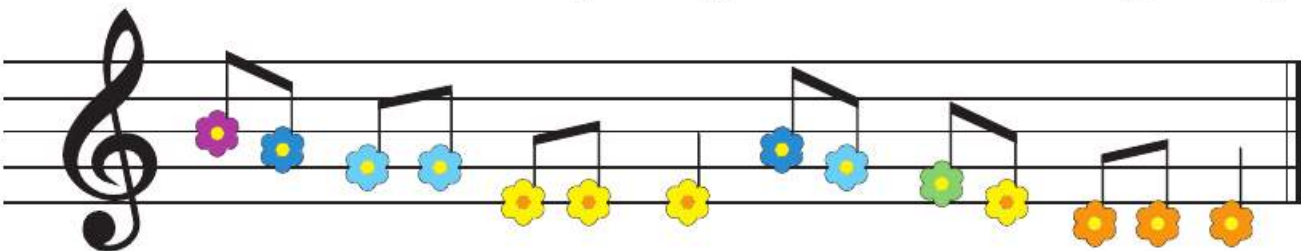

УЗЯЛА ЛИСИЧКА СКРИПКУ

Музика А. Філіпенка Слова О. Журливої

У - зя - ла ли - сич - ка скрип - ку, сі - ла з но - та - ми під лип - ку,

і то - не - сень - кий сми - чок гра - є, гра - є го - па - чок.

! Виконуючи пісню, слідкуй за чітким промовлянням закінчень фраз.

Яку лисичку змальовано в пісні? У якому темпі її краще виконувати? З якою гучністю? Уяви себе виконавцем і придумай рухи до пісні відповідно до її змісту. Порівняй лисичок на малюнку. Яка з них відповідає пісні, а яка — опері-казці? Поясни свою думку.

Хто такий композитор? Порівняй характери лисичок із пісні А. Філіпенка «Узяла Лисичка скрипку» та опері-казки К. Стеценка «Лисичка, Котик і Півник».

29. МИТЦІ-ПРОФЕСІОНАЛИ

Красу навколо нас створюють люди різних художніх професій. **Художники** пишуть картини за допомогою фарб та олівців. **Скульптори** створюють об'ємні зображення людей і тварин з різних матеріалів (глини, каменю, металу) — скульптури.

Роздивись скульптури котиків. Який з них тобі подобається найбільше? Який прикрашений візерунками?

Поміркуй, якою за розміром може бути скульптура в парку чи на площі, а якою — в музеї.

Зліпи з пластиліну або солоного тіста котика.

Щоб створити скульптуру тварини, спочатку визнач, з яких основних частин складається її тіло. Розміри частин тіла також мають бути узгоджені між собою.

Які скульптури тобі відомі? Де вони розташовані?

30. ДО ВЕРШИН МАЙСТЕРНОСТІ

Щоб стати справжнім митцем, потрібно багато й наполегливо вчитися. Композитори, диригенти, музиканти-виконавці вчаться у спеціальних навчальних закладах — музичних школах, академіях.

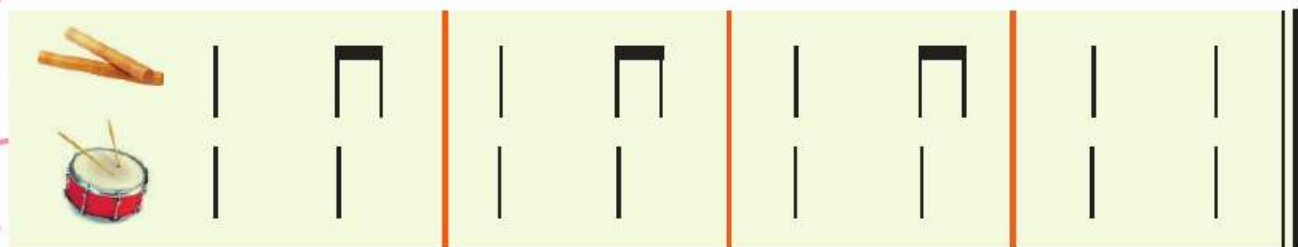
К. Дебюссі. «Доктор Gradus ad Parnassum» («Шлях до Парнасу»). Н. Нижанківський. «Івасько грає на чельо».

Як композитори «розповіли» про маленьких музикантів, що вправляються в грі на інструментах? Поміркуй, чого навчаються дівчатка на картинах.

Робота в парах. Уявляючи себе в ролі музиканта-професіонала, виконай із однокласником (однокласницею) ритмічну послідовність на ударних інструментах.

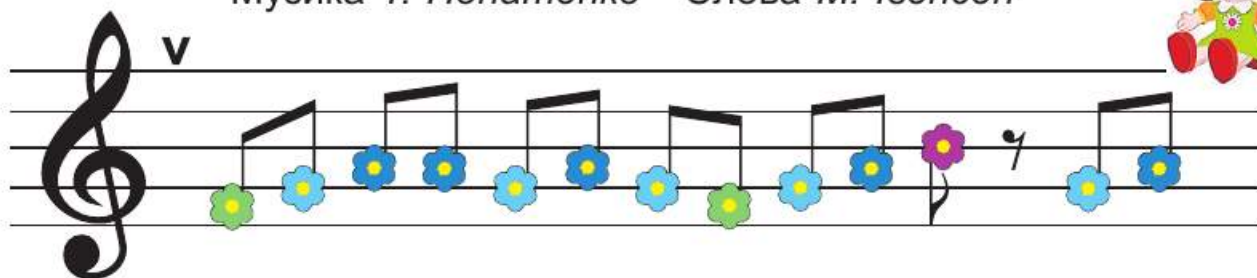

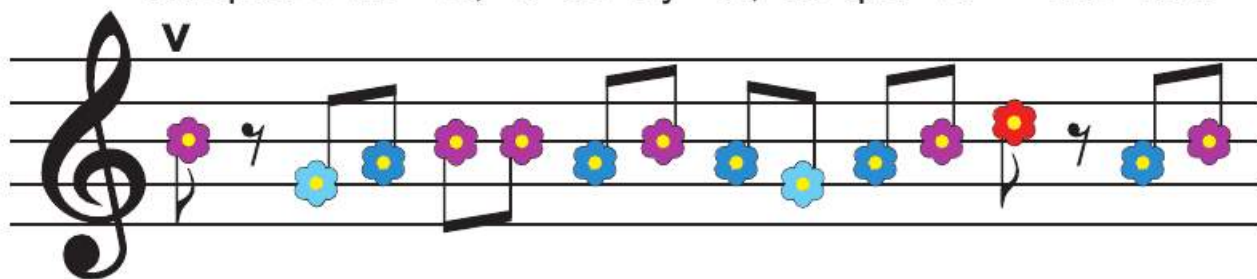
УРОК

А-бе-ве

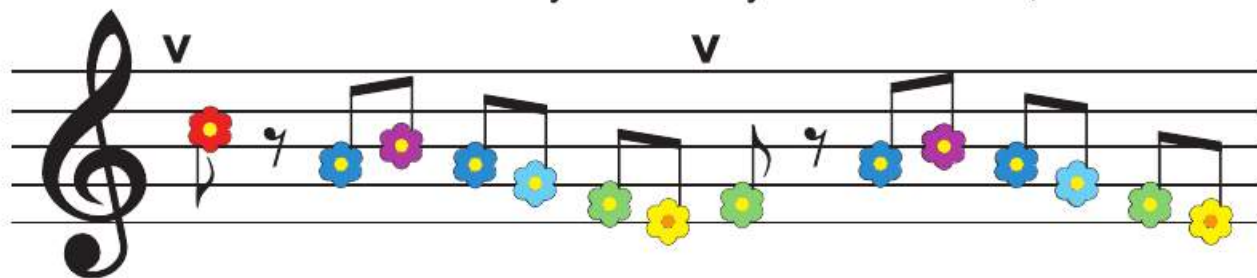
Музика Т. Попатенко Слова М. Івенсен

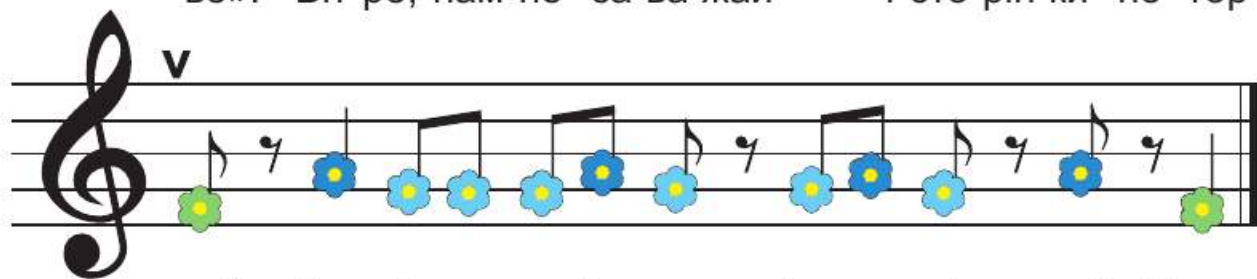
Хмарка в не - бі, а по лу - зі, по тра - ві — тільк

-ве. Ляль-ки вчать у-важ-но бук-ви: «А-бе-ве, а - бе-

-ве». Віт-ре, нам не за-ва-жай і сто-рін-ки не гор-

-тай. Ти слів не роз-бе-реш, тільки всіх зі - б'єш.

Виконай разом з друзями пісню в ролях.

Що потрібно робити, щоб стати музикантом-професіоналом? На якому інструменті ти бажаєш грати?

30. ДО ВЕРШИН МАЙСТЕРНОСТІ

Художники навчаються у спеціальних навчальних закладах — художніх школах та академіях. Тут вони набувають майстерності створення картин, скульптур.

За допомогою різних художніх засобів митці показують довкілля в усій його красі. Нерідко вони фантазують, створюючи вигаданий світ.

Порівняй зображення. Яке з них реальне, а яке — вигадане, мов казкове? Які кольори використали художники? На якому з намальованих півників є орнамент? Розглянь, як можна прикрасити зображеного птаха.

Намалюй чарівного птаха на калині. Прикрась його яскравими візерунками.

Дізнайся, хто з твоїх близьких і знайомих навчався в музичній або художній школі.

ЗІ. МИСТЕЦЬКА ПОДОРОЖ ДО ЄВРОПИ

Давайте познайомимося з мистецтвом різних європейських країн. Помандруймо до однієї із сусідніх країн — Польщі.

Улюбленим танцем поляків є **полонез**. Рухи пар, що танцюють, плавні, хода помірна і велична.

Ф. Шопен. «Полонез».

Визнач характер танцю. З ким ти хочеш виконати цей парний танок?

Завітаймо до сонячної Італії. Ця країна знаменита на весь світ своїми геніальними художниками й оперним мистецтвом.

Італійська народна пісня «Санта Лючія».

Який характер пісні? Чи відповідає він настрою картини?

У багатьох європейських країнах набула поширення весела пісенька про каченят. Співаючи її різними мовами, діти залюбки танцюють, уявляючи себе кумедними каченятами.

Т. Вернер. «Танок маленьких каченят» (виконання дітей різними мовами).

Придумай танцювальні рухи до музики.

М/ф «Танок маленьких каченят».

Поцікався, хто з твого оточення відвідував європейські країни.

ЗІ МИСТЕЦЬКА ПОДОРОЖ ДО ЄВРОПИ

Подорожуючи різними країнами, ми часто купуємо подарунки на згадку — сувеніри. У цих виробках відображено художні традиції різних народів.

Італія

Болгарія

Швеція

Норвегія

Франція

Розглянь, із яких матеріалів виготовлені сувеніри. Що ти знаєш про ці країни?

Серед українських сувенірів поширені писанки, вишиті рушники, ляльки в національних костюмах, яскраво розписані вироби з дерева або глини — коники, баранчики тощо.

Створи український сувенір, прикрась його й подаруй другу або подружці з європейської країни.

Організуйте виставку-ярмарок зі своїх кращих робіт. Придумайте рекламу, виготовте цінники.

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

Завдання Лясольки:

1. Пригадай і виконай вивчені пісні. Яка з них стала твоєю улюбленою? Заспівай її.
2. Назви музичні інструменти. Обери українські народні інструменти для ансамблю.

3. Які ти знаєш танці? Який танець подобається тобі найбільше?
4. Порівняй оперу й балет: знайди спільне та відмінне. Наведи приклади з прослуханих творів.

Завдання Барвика:

1. Назви інструменти художника.

2. З яких матеріалів виготовляють народні іграшки?
3. Знайди серед ілюстрацій орнамент.

4. Чим картини відрізняються від скульптур?

Завдання Лясольки та Барвика:

1. Добери до картин музичні твори, подібні за настроями.

2. Які види театру ти знаєш?

3. Розклади слова у відповідні мистецькі скрині. Яке слово «зайве»?

декорація

хор

опера

театр

скульптура

ритм

балет

орнамент

оркестр

диригент

мультфільм

композитор

колір

музична

образотворча

театральна

4. Визнач настрій сонечок і пригадай музичні твори з подібними настроями.

З М І С Т

РОЗДІЛ І. МИСТЕЦТВО — ЧАРІВНЕ ВІКНО У СВІТ

4	1. Перший раз у перший клас...	6
8	2. Мої друзі	10
12	3. Моє довкілля	14
16	4. Світ навколо тебе	18
20	5. Лялькові настрої	22
24	6. Дитячі захоплення	26
28	7. Осінній ярмарок	30
32	8. Моя Україна багата й гостинна	34
36	9. Краса рідної землі	38
40	10. Веселковий дивограй	42
44	11. Різні барви у природи	46
48	12. Зимові ритми	50
52	13. Святкові перетворення	54
56	14. Зимові свята	58
60	15. Радійте! Свято йде!	62
Перевір себе!		64

РОЗДІЛ ІІ. ЗАГАДКИ ХУДОЖНІХ МОВ

66	17. Мандри Країною Мистецтв	68
70	18. Зустріч із театром	72
74	19. Чарівники балету	76
78	20. Балет-казка	80
82	21. Веселий мандрівник на оперній сцені	84
86	22. Веселий мандрівник у театрі та кіно	88
90	23. Казкові розповіді	92
94	24. Казкові розповіді	96
98	25. Краса і здоров'я	100
102	26. Великодні дива	104
106	27. Народна творчість	108
110	28. Народні інструменти та іграшки	112
114	29. Митці-професіонали	116
118	30. До вершин майстерності	120
122	31. Мистецька подорож до Європи	124
Перевір себе!		126

Словничок

<https://cutt.ly/uw278zPe>

Нотний додаток

<https://cutt.ly/Ew273GIB>

Навчальне видання

МАСОЛ Людмила Михайлівна
ГАЙДАМАКА Олена Василівна
КОЛОТИЛО Оксана Миколаївна

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 1 класу
закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

**Підручник безкоштовний. Надруковано згідно
з договором від 13 серпня 2024 року № FУ25-08-13-01.
Продаж заборонено**

*Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»*

Використані репродукції творів образотворчого мистецтва:

С. 6. К. Жерард. Моє місто. С. 8. В. Волегов. Діти; А. Логінова. Моя конячка. С. 10.
М. Маркус. С. 11. Д. Денисова. З днем народження. С. 14. О. Кваша. Фрагмент ілюстрації до книги Р. Скиби
«Кожному по скибці». С. 16. Ю. та Л. Шевченки. Два метелики. С. 18. Ган Ін-Сан. Метелики. С. 20. Д. Денжл.
Ляльковий лікар. С. 22. Є. Гапчинська. С. 24. І. Ліфшиц. Діти. С. 28. Г. Тот. Натюрморт. С. 30. В. Дибенко.
Плоди літа. С. 32. М. Тимченко. Співуча Україна. С. 34. О. Кваша. С. 36. М. Приймаченко. Їде осінь на коні.
С. 38. О. Косар. Осінь. С. 40. О. Збруцька. Райдуга. С. 46. А. Дерен. У човні. С. 48. Є. Гапчинська. Сніг іде.
С. 54. Р. Дункан. С. 56. М. Енгельбrait. С. 58. Л. Мартін. Різдвяні листівки. С. 60. І. Горобчук. Вертеп. С. 62.
Н. Курій-Максимів. Колядник; С. Панчишин. Колядоньки. С. 66. І. Сколоздра. С. 67. А. Сарнофф. Клоун;
А. Маке. Цирк. Атлети, клоуни та мавпочка. С. 76. В. Р. Редондо. Балерина. С. 92. Фонтан «Івасик-Телесик»
(м. Львів). С. 96. Ю. Гетьман. С. 97. Ю. Гетьман. 100. М. Тимченко. С. 101. К. Білокур. Натюрморт з яблуками;
В. Левін. С. 102. Н. Курій-Максимів. Великдень. С. 109. О. Вакуленко. Ішли дівки через двір. С. 110. Ф. Буше.
Чабанець, що грає на волинці. С. 118. О. Ренуар. Дівчата за фортепіано; Е. Дега. Урок танцю.
С. 120. В. Глущенко. Півень у квітах. С. 122. Ф. Камерер. Полонез. С. 123. М. Глущенко. Вечірня Венеція.

Редактор Алла Кравченко
Обкладинка, макет, художнє оформлення,
підготовка ілюстрацій Юлії Куш
Педагогічні малюнки Оксани Колотило
Верстка Кларі Шалигіної
Коректор Інна Борік